Guimerá, Angel

Gala Placidia.

G 9633g

GALA PLACIDIA

TRAJEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

ANGEL GUIMERÁ

Estrenada en lo teatre de Novetats de Barcelona la vetlla del 8 de Maig de 1879.

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIXENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS

1891

A D. José Echegaray

su admirador y amigo

Angel Guimerá

GALA PLACIDIA

GALA PLACIDIA

TRAGEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

ANGEL GUIMERA

Estrenada en lo teatre de Novetats de Barcelona la vetlla del 8 de Maig de 1879.

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIXENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS
1891

DEDICATORIA

A la meva mare

D' aquesta producció, avans de la representació pública en lo teatre de Novetats, se 'n doná una de privada la vetlla del 28 de Abril de 1879 en lo teatre Principal d' esta ciutat.

Alguns de mos íntims amichs y ab ells la Sra. de Mena y la Srta. de Simon s' encarregaren de presentar devant d' un públich distingit y ab l' autor exessivament tolerant, ma primera obra dramática.

Sia donchs aquesta página testimoni del agrahiment que tot temps serverá mon ánima, per mos bons amichs, actors y apuntadors aquella nit; y per las dignas actrices del teatre catalá, ja avuy gloria esplendorosa una d' ellas de nostre art escénich.

Pera la trama y desenllás d' aquesta producció hem pres la historia tal com l' han presa sempre tots los escritors trágichs desde Shakspeare, Schiller, Víctor Hugo y Ventura de la Vega fins als mes humils ó de vol mes rastrer. Per altra part, la divergencia en que están tots los autors llatins respecte á las escenas que conduhiren á la mort del Rey dels goths nos imposibilitava de fer la relació estrictament histórica, ja que sols hem pogut treure en clar que Ataulf morí assessinat l' any 416 víctima d' un ressentiment particular y del odi d' una facció. Fins es desconegut lo nom del matador puig mentres Jornandes suposa que 's deya Vernulf y Olympiodor li fa dir Dubius, ni com á duptós escriuhen son nom Isidor, Orosi y 'ls altres historiadors.

Congenían donchs sols ab totas las antigas historias, ja que d' ellas se desprenen sempre claras, en nostra obra, las personificacions d' Ataulf, carácter bondadós, enmollit per l' amor á sa esposa, y 'l d' aquesta, la orgullosa Gala Placidia, ab son fervent entussiasme per Roma y ab son odi inplacable per la Gothia. També 'l carácter de Sigerich es verament históric. No així 'ls dels altres personatges que son per complert creació nostra.

En aquesta segona edició hem modificat alguns passatjes de la primera á fi de ferla més representable.

REPARTIMENT

Personatges.	Actors.
GALA PLACIDIA. .	D.ª CARLOTA DE MENA.
LLEDIA.	» DOLORS RICART.
VERNULF. . . .	D. ANTONI TUTAU.
ATAULF.	» JOAN BERTRAN.
SIGERICH . .	» JOAN ISERN.
VAROGAST. . . .	» MIQUEL PIGRAU.
VELIA.	» ARTHUR ÇARRERAS.
CELIUS.	» LLUIS LLIBRE.
MARCIUS. . . .	» N. CUFFÍ.

CABALLERS, SOLDATS, ESCLAUS.

Barcelona, any 416.

Lo primer y 'l tercer acte en la ciutat; lo segon en un palau-castell vora 'l Llobregat.

ACTE PRIMER

Cambra del palau d' Ataulf. Gran porta al foro; á la dreta una finestra; á la esquerra un altre porta cuberta d' una cortina; taula á la part de la finestra ab pergamins y tot lo convenient per escriure; en las parets trofeus militars ab tota classe d' armas. Ja es nit.

ESCENA PRIMERA

ATAULF, sentat avora la taula; CELIUS que acaba de llegir un pergami.

CELIUS

Senyor, aquest missatje es d' Arbojilda.

ATAULF

Mon capdill de més bras.

CELIUS

Se plany de veure
tant temps en vaga á tos guerrers indómits:
diu que incitats per lo desitj de brega
conspiran sens repós.

ATAULF

Celius, escriuli
que 'l Rey confia en sa leal fermesa.

CELIUS, prenent altre pergamí y desenrotllantlo.

Aquest altre es d' Italia.

ATAULF, ab interés.

Deu! al últim
la resposta ha arribat!

CELIUS, anant á llegir y vacilant per lo que veu en la lletra.

Senyor...

ATAULF

Qu' esperas?

CELIUS, llegint.

«Salut al vil profanador de Roma.. »

ATAULF, ab ira.

¡Celius! ¿qué has dit?

CELIUS

Y es cert.

ATAULF, prenentli.

Dónam la lletra.

CELIUS

No es del Emperador.

ATAULF

Que no es d' Honorius?

Passanthi 'ls ulls.

De Constancius!

Llensantla sobre la taula ab amargura.

CELIUS

Va al foch?

ATAULF, reprenentla.

Cor meu, sossegat.
Llegint.
«Envá 'l teu front sobre la pols inclinas;
no 'l tindrás lo perdó jamay del Céssar:
envá has fet de la víctima ta esposa;
dins lo tálam mateix te l' haig de pendre...»
Rebregantla indignat.
Insensat! oh Constancius! No 't recordas
que jo só 'l fort; tú 'l desnerit, lo feble!
arna imperial que la grandor despullas
y en la rónega purpra t' arresseras!
Ay de tú y de ta rassa enorgullida
si avuy lo cor de dins lo pit me treya!
Com cau lo llamp en la corcada torre
tornantla pols que 'ls temporals esventan,
aixís cauria ma trionfant espasa
damunt lo trono hont han segut tants segles!...
Mes jo tinch aquí al cor més gran victoria:
te; y norréal al foch. Placidia es meva.
Dona 'l pergamí á Celius, qui 'l crema.

ESCENA II

MARCIUS y 'ls anteriors.

MARCIUS

Senyor, un jove, un foraster que arriba
de més enllá de las hispanas terras
diu que parlarte vol.

ATAULF

Dónali entrada.

CELIUS

Lo nom ignoras y...

ATAULF

Ataulf l' espera.
Se 'n va Marcius.

CELIUS

Y si fos un traidor?...

ATAULF

Al fi ets de Roma!
Quan alsarvos podreu si sou com fembras?

ESCENA III

ATAULF, SIGERICH, CELIUS.

SIGERICH

Ets tú 'l rey Ataulf?

ATAULF

Acóstat, jove:
jo 'l só.

CELIUS

(No es cobardía la prudencia)
S' assenta y escriu.

SIGERICH

Rey, no t' enutjis si mancat me trobas
del ayre cortesá: soch d' una terra
hont los pares als fills lo joch del arma
y 'l govern del caball sol los hi ensenyan.

ATAULF

Tú no ets gal ni ets burgond... Ets fill de l' Hunia?

SIGERICH

Só goth.

ATAULF

Y donchs? aquesta patria es teva:
entre goths ara 't veus. Com! En la Thracia
d' Ataulf no 's recordan? Tan lleugeras
han sigut mas petjadas en la vida
que avans que jo 'l meu nom desaparega?

SIGERICH

Oh senyor!... Més aten: desde la infancia
mos pares he perdut; sentint las gestas
dels héroes nostres que han estés la patria
del fret Escans fins á la mar Tirrena,
á una edat so vingut, en qu' he sentida
la onada de la sanch bótre en las venas,
y l' arma he prés que brandejá 'l meu pare,
y al mitjorn he llensat com la tempesta
l' esperitat caball. De poble en poble
seguint ton rastre he corregut la terra.
En los portals de las ciutats d' Italia
demanava per tú: las gents feyneras
arronsant las espatllas me mostravan
lo curs del sol. He traspassat las serras
gegantinas dels Alpes: en las rocas
m' ensenyava tothom l' ample rodera
de tos carros feixuchs. Pels camps de Galia
perfidiós he creuhat: los boscos verges
la llarga serp de ton estol dragaren;
los tronchs dels arbres esllomats se veyan
del refrech al passar, y escuts polsosos

jayent trobava assí y allá en la terra,
semblant escatas de la serp caygudas.
Un dia, al lluny, en l' horisont, encesas
pel sol ponent, las torres de Narbona
s' aixecaren de sobte: aquí, 'm digueren,
ell vencé y fou vensut; carrers y plassas
tremiren al estrépit de sas festas:
sentat á l' ombra de triomfant arcada,
ohint l' acort de divinals orquestas,
baix tálam d' or que sos capdills li duyan,
esclau s' ha fet d' una gentil donzella:
y entremitj de sarcásticas rialas
la llonga via m' han signat d' Iberia.
Y aquí ja soch: y encara á Barcelona
del rey goth Ataulf vaig en la cerca:
y es que, Senyor, al peu de tas murallas,
al portal de ta casa, en ta presencia,
trobant per tot la Roma corrompuda
escalfantse al calor de ta grandesa,
me pregunto cent cops, si un jorn de lluyta
disputantse l' imperi de la terra
va finar Ataulf cubert de gloria,
y ets tú l' usurpador de sa feresa:
tú, que un mon has perdut y humil t' amagas
á raser de las timbas pirenencas,
y fins la purpra dels vensuts te posas
per conta de las pells dels que venceren.

ATAULF

Oh fill soperb de ma volguda patria,
y com me plau ta fiéstega noblesa!
Tú 'm parlas ab lo cor; no es la mesquina
ambició del servil qui mou ta llengua.
La tempestat s' ha fos: més ningú ovira

entre 'l cel y la plana, mitj perdentse
al lluny, en l' horisont, un cap de núvol:
y aquest núvol só jo. De la vil terra
que 'm fa l' olvit! A aquells que no m' esguardan
ja 'ls esguarda Ataulf baix sas empresas:
encara mos soldats son los de Roma
y mas armas també; prou las coneixen
Quan vulga mon desitj, lo cap de núvol
oblidat de tothom, com tromba inmensa
rehinflat s' estendrá d' un cap al altre
sobre del mon, y al buf de la tempesta
com mar d' espigas las potents nissagas
las jeurá sobre 'l llot fins que 's pudrescan
Allá hont es Ataulf allá es la Gothia:
hont es Gothia es lo centre de la terra.

SIGERICH

Grat es, Senyor, perduda l' esperansa
revenirhi de sopte; hi ha en ta llengua
quelcom que atrau é imposa.

ATAULF

Ets jove encara.

Ab tristesa

Aquest mon que trepitjas es reflecte
d' un altre mon en eternal batalla...
lo cor del home: tú no ho saps! Espera!

SIGERICH

Perdona si t' he ofés. Roma es enclusa,
quí si no tú es lo mall? M' has fet reneixer.

ATAULF

Lo teu nom?

SIGERICH

Sigerich.

ATAULF

Vols en ma guarda
un lloch d' honor?

SIGERICH

Servit ma vida entera.

ESCENA IV

Los anteriors, VAROGAST, VELIA, Caballers. Entran conversant alguns versos anteriors.

ATAULF

Aquest valent, senyors, ve de la Thracia:
preguntéuli, us dirá de nostra terra.
Te seny y pit; d' avuy entra en ma guarda
y 'l faig vostre company.

SIGERICH, volentli besar la ma.

Senyor...

ATAULF, negántselhi.

No aprengas.
á humiliát, Sigerich: aixó es de Roma.
Celius deixa d' escriure y 's reuneix als caballers.
Que res li manqui, Celius. (Tots m' ensenyan
á alsarme de la pols Oh ma Placidia,
quan car es ton amor per ma conciencia!)
Se 'n va Ataulf.

ESCENA V

SIGERICH, VAROGAST, VELIA, CELIUS, Caballers.

VAROGAST

Ho ha dit lo Rey; d' avuy ets company nostre.
Li donan la má.

SIGERICH

Y ab tot lo cor.
A Celius.
Tú no; jo no haig d' estrenyer
la má vil d' un romá.

VELIA

Vens de la patria
y encara ets pur.

CELIUS. A Sigerich.

La voluntat suprema
d' Ataulf m' ha fet goth.

SIGERICH

Si t' aborria
per fill romá... sabent que la renegas!...
Senyors, vosaltres qu' heu seguit tants pobles,
quín es lo mot que ohíreu que servesca
per escupir traidors?

CELIUS

Oh miserable,
sobre ton cap caurá tanta soperbia!
Se 'n va.

ESCENA VI

SIGERICH, VAROGAST, VELIA, *Caballers.*

VAROGAST

Si com tú fessim tots, no s' alsaria
devant del trono tanta gent funesta.

SIGERICH

L' odi aqueix será etern: ja des l' infancia
mon noble pare l' infiltrá en mas venas.
Ay dels iníchs si despertés del somni!...
mes va morir assessinat!...

VELIA

Oh! sempre
vil ha estat lo romá.

SIGERICH

No: fou dels nostres
l' assessí.

VELIA

Y t' has venjat?

SIGERICH

Cóm? Deu!... Conéixel,
y matarlo, y morir; veyeu ma gloria.
Se sent al lluny la veu d' un corn.
Caballers, aqueix corn? ..

VAROGAST

Es que la reyna

ja s' acosta al palau: senyal dels guaytas
que han vist lo resplandor de sas teyeras
Ataulf li ha aixecat per sa alegría
del festós Llobregat á la ribera
un castell y uns jardins: quan ve la fosca
se 'n torna á la ciutat.

VELIA

Vina; aprop d' ella
tot es romá.

S' acostan tots á la finestra enrahonant y mirant á fora.

ESCENA VII

VERNULF, VAROGAST, VELIA, SIGERICH y Caballers.

VERNULF, desde 'l foro, fins que li parla Varogast.

(Ja fosch, cada vegada
que 'l corn retruny mon esperit s' altera.
Encara avuy esclau d' aquesta dona!...
No es viure 'l viure eternament en guerra
lo cap y 'l cor: guanyar volém als pobles
y nosaltres, mesquins, no 'ns podém véncer!)

VAROGAST

Vernulf!

VERNULF

Oh Varogast, aquí vosaltres!

Se li acostan tots menos Sigerich que queda mirant al defora.

VELIA

Veyent entrar Placidia en la llitera.

VAROGAST

Tú sempre capficat: que!... t' agravian
los teus amichs?

VERNULF

No, may; y tú ho pots creure?

SIGERICH, *apartantse de la finestra, diu per lo que ha vist.*

(Allí 'ls vensuts son vencedors! Vergonya!)
Per Velia y Varogast.
(No, com ells jo no soch. Fins ira 'l véurels!)
Se 'n va.

ESCENA VIII

VERNULF, VAROGAST, VELIA *y Caballers.*

VAROGAST

Es amor contrariat?

VELIA

Ves qui se 'n fia!
dona y vent...

VERNULF, *senyalant la espasa.*

Mon amor es per aquesta.

VAROGAST

Fins lo Rey ja 'n fa esment: ahí á sa esposa,
quan tú passavas, vaig sentir li deya...

VERNULF, *ab interés.*

Sí? Cert?... Qué li va dir?

VAROGAST

Res; que 't trobava
ja fa temps trasmudat.

VERNULF

Digas .. y ella?

VAROGAST

Quín interés, Senyor, tens per un guarda?
digué: y 'ls ulls de ton costat va treure.

VERNULF

Parlém d' altre, us ho prech; de mí m' enutja.

VELIA

Pobre company! estás febrós; si cremas!

VERNULF

Donchs bé, ja prou fingir: m' abrasa l' ira.
Per qué guardas lo fel? per qué, cor? véssat.
Aborreixo á esta dona, á eixa romana
hont nostres cops s' aturan. Pitjor qu' Eva
ha sigut per nosaltres: un sol home
la nostra mare al paradís va perdre;
y á tots Placidia, somrisent lo llabi,
del paradís del mon á tots nos llensa.
Quan recordo que jo, jo lo pervindre
tinguí en mas mans del Rey, dels goths!. .. la pensa
se 'm contorba sobtat, boyra sangnosa
me rodola pels ulls, y 'l pit me sembla
que 'm salta fet á trossos. Oh Placidia...
Y pensar que una nit, la nit aquella
pera Roma nefanda.. y per la Gothia!
la vaig dur á Ataulf sa presonera!
¡Per qué al tenirla sobre 'l pit, en conta
de darli vida, no la vaig estrenyer
en mos brassos d' acer fins ofegarla
com lleona dormida en las anellas
de la serpent del Atlas! Be ho recordo:

d' aprop seguit de nostras hosts guerreras
vaig entrar per la porta Mamertina:
era per tot la nit: tant sols se veyan
nostras armas brillar; y allá en las vias,
ben l uny de nostres ulls, clapas lluhentas
de roja sanch á la claror dubtosa
que ara creix .. ara minva, de las teyas
dutas pels goths: marxant sobre cadavres
hont vaig anar no ho sé: claror intensa
de cop arriva á mos esguarts: la vista
clavo en avant: las casas son fogueras!...
Hi corro á la ventura: 'l foch me volta:
grahons de pórfit devant meu s' aixecan:
sento un crit anguniós d' enmitj lo núvol
com jemech d' una cítara que 's trenca...
y pujo com lo llamp aquellas gradas:
voltas per tot que á mon trepitj s' esquerdan.
repós y fum: tant sols la xiuladora
veu de las flamas. De repent s' esqueixa
un mur d' aprop y vetj d' entre las runas
un goth sortir ab las faccions encesas,
no del foch... de luxuria! y en sos brassos
estrenyent á una dona que forseja
per fujir d' aquell llas. De cambra en cambra
lo vaig seguir per tot com una fera;
y al cim mateix d' aquellas altas gradas
al ropatge del vil mon bras s' aferra
enfonsantli l' acer en las entranyas
y agonitsant prenentli la donzella,
mentre 'l cos d' ell per los grahons rodola
botent entre las jáceras encesas.
Y aquesta dona á qui he salvat la vida
de carrer en carrer, com una presa
sobre mon cor portantla desmayada

més ab honra á Ataulf, be saps qui era!
La germana d' Honorius; la orgullosa
Gala Placidia en fi.

VAROGAST

Calla; la Reyna!

ESCENA IX

PLACIDIA, LLEDIA y 'ls anteriors.

Caballers y esclaus ab antorxas acompanyan á la Reyna fins á la porta del foro; després de las primeras paraulas de Placidia 's retiran sens haver entrat en escena.

PLACIDIA, *als que l' acompanyan.*

Caballers, gracias.

A Lledia

Vina.

VERNULF

Varogast y Velia 'l volen calmar. Vernulf apartantlos diu:

No; ja es hora;
quant per ella he sufert vuy que ho sufresca.

PLACIDIA, *saludant tot anantsen á sa cambra*

Senyors...

VERNULF, *sortintli devant.*

Un sol instant.

VAROGAST, *volentlo contenir.*

Vernulf!...

PLACIDIA, *aturantse sorpresa y preguntant.*

Qué?

VELIA, *á Vernulf.*

Cálmat.

PLACIDIA, *á Vernulf.*

Si es una gracia... al Rey. Lledia, segueixme.

VERNULF, *aturantla.*

No: tot ho sé: la llum que 'l Rey nos dona
de tu la rep, Senyora: foll te d' esser
qui al sol s' escalfa reflectit en l' aygua,
y no al sol qu' es al cel.

PLACIDIA

Qué vol, ma Lledia?
Ja ho he dit: á Ataulf qu' es Rey. . y es home;
y jo d' astre no 'n soch.

VERNULF, *ab amargura.*

Si ho ets; que 'l cegas.

PLACIDIA, *acostantshi de soble com ferida.*

Quí ets tú?

VERNULF, *ab ironía.*

So un vil, un goth

PLACIDIA, *á mitja veu.*

Ja m' ho semblava.

VELIA, *á Varogast.*

Oh Varogast! ..

PLACIDIA, *ab imperi y despreci.*

Qué vols?

VERNULF, ab odi y deixant sa espasa assobre la taula prop d' ell·.

Vuy ferte entrega
d' aquest' arma hont avuy sobre sa fulla
mas galtas miro per l' afront encesas.
Jo só esclau de ma patria: d' una dona,
jamay.

LLEDIA, voléntsela endur.

Senyora!...

PLACIDIA.

Oh! míser!. . soch ta Reyna!
Més est home está ubriach!

VERNULF

Senyors, ohiula;
sols l' insult li mereix lo bras que trenca
son jou embrutidor.

PLACIDIA, a'b ira.

Quína ventada
á eix gra de pols en mon ropatje aixeca?...

Cambiant de cop diu ab despreci volent anarsen á sa cambra.

Qué respóndret!... Mirarte fa vergonya.

VERNULF, esclatant en odi.

Oh cor fuhetejat, puja á ma llengua
fet un mar de verí!

VAROGAST, VELIA.

Vernulf!

Volentlo contenir.

VERNULF

Abócat
sobre esta dona que ha venut sa terra,

las cendras de sa llar y sa familia
per sentarse en un trono; qu' en la venda
fins hi tira son cos á la balansa
y son ánima y tot! Ombra severa
del gran Teodossius; mírala: es ta filla;
dins lo tálam del bárbre, al goig desfeta;
confonent ab la sanch de sas entranyas
la sanch de sos butxíns! Cayga sobre ella
ta dempnació de pare!

VAROGAST

No l' escoltis,
Senyora.

PLACIDIA, *ab soperbia.*

Sí! Vull aixecar ma testa
fins matar eixa vibra ab la mirada.

VERNULF

(Oh, gosa ab son enuitg, ánima meva!)

PLACIDIA

Tu, vil; no per amor, que 'ls vils no estiman;
pér l' orgull de se' esclau de ma grandesa,
devías en la pols arrossegarte,
devant meu de genolls A la ampla terra
l' heu vensuda, que hi fa, vencent á Roma
si jo he somés als véncedors? jo fembra!
Mes en lo triomf damunt de las feridas
us he posat dc rosas las cadenas,
y la marxa incessant de vostras ordas
he aturat, y ja 'ls pals de vostras tendas
tráuen arrels y brosta: teniu patria
qu' es tenir llibertat y fortalesa.
Deu sap per que jo ho vuy; Deu y mon pare
que fa moure mon cor. De ta soperbia,

qu' es lo míser esclat? Viu: mor: en ira
bull ó cálmat... Importa á ma altivesa
tant com importa á la pesanta roda
lo cuch polsós que aixafa en la rodera.

Trencant l' espasa y tirantli als peus.

Mira: te: y pas: recull-la aquesta espasa:
digna de tu 't la torno.

VERNULF

Qui 'm la entrega
com ha fet ab l' acer tot ho deshonra
al posarhi las mans: la rassa meva
deshonrada ab tu 's veu. Trobi sa fulla
en lo fons de ton cor sa digna veyna.

Recull un tros de la espasa de 'n terra y 's precipita sobre la Reyna; tots lo deturan y ella se 'l mira impassible.

LLEDIA

Ah!

VELIA

Vernulf!

VAROGAST

Insensat!

VERNULF

Es que m' abraso!
Es que 'm sento morir!

PLACIDIA, *ab serenitat.*

La vostra testa
me respon de la testa d' aquest home.

VERNULF

Marbre es: mes s' ha estremit. Oh plaer! la he ofesa!
Y ara vinga la mort.

Se l' emportan pe 'l foro.

ESCENA X

PLACIDIA, LLEDIA.

LLEDIA

Senyora, cálmat.

PLACIDIA

Patria, per ton servey!

LLEDIA

Se l' endugueren.

Oh! ploras?... Tú!...

PLACIDIA

Sí: ploro; mes de rabia
per no haver humiliat tanta soperbia!
Y ha invocat la memoria de mon pare!
Oh gran Teodóssius! tú qu' ho saps, aixecat
y confon als malvats; qué més ta filla
per lo trono del mon hont tú 't vas seure,
qué més pot fer? Quan ja vensuda Italia,
més que vensuda, morta, baix la petja
d' un monstre del infern ja rodolava
cap al sepulcre engolidor dels segles,
jo ab lo voler, al cayre del abisme,
de mos brassos fent arch, la vaig suspendre;
y aprés la vaig alsar; y aprés la vida
vaig infundir dintre sa carn ja freda
ab mon alé, com Deu al primer home
l' univers al formar. Quí hi ha, ma Lledia,
dins Rávena com jo? Qué puch donarli
ja á ma patria volguda del que 'm resta?
Tú be ho saps que á Ataulf jo no l' estimo:

per l' homeyer de Roma l' odi sempre!...
Fins si 'l cor en lo pit se 'm revelava
jo 'l faría callar! Mes ja es completa
ma missió en aquest sol. Vensut se troba,
besant mas plantas la indomable fera.
Per estréyem á mí dintre sos brassos
d' enmitj sas urpas li ha caygut la terra.
Tot ho he sofert ardida per ma patria:
odi y... amor; sí... amor! que tota 'm gela,
d' aquest home que apar fins quan amoixa
es sa má la del tigre!... Oh... se 'm desperta
avuy un altre cop ma sanch dormida!

Sople.

Cóm se diu eix soldat?

LLEDIA

Vernulf.

PLACIDIA

Las queixas
ofegadas al cor totas á l' una
sobre son cap caurán! Y aprés, oh Lledia...
que mon secret no surti de tos llabis
ni que 't costi la vida!...

LLEDIA

May; só teva;
só ta esclava y t' estimo, ma senyora.

PLACIDIA

Esclava no; l' amiga de mas penas.
Escolta: més aprop: vuy torná' á Italia.

LLEDIA

Oh ventura! Sí?...

PLACIDIA

Aquí l' ayre m' ofega
y aborreixo á tothom. L' obra grandiosa
consumada ja está. Lliure s' aixeca
de las armas dels goths ma dolsa patria.
Cóm tornar á la Italia en só de guerra,
ja tots ells enmollits?

LLEDIA

Si l' abandonas,
lo Rey que viu del goig de ta presencia
que fará sense tú?

PLACIDIA

Si jo finava
la esposa d' Ataulf, tota la terra
m' escupiría horroritzada al rostre.
Jo aquí no puch morir: cal que conegan
las rassas del pervindre que traidora
no he donat per un trono 'l cos de verge.
De enganyar á Ataulf ja no tinch forsas;
quí es que combat la víctima indefensa!

LLEDIA

Més, cóm... senyora, cóm?...

PLACIDIA

Sé que Constancius
de part d' enllá dels Pirineus s' apresta
per caure assobre esta ciutat; si fallan
las armas... oh... llavors.!

LLEDIA

Lo Rey.

PLACIDIA

Ves, déixans.

ESCENA XI

PLACIDIA, ATAULF

ATAULF

Ma volguda Placidia, t' anyorava.

PLACIDIA

Ataulf!...

ATAULF

Tot lo dia sense véuret!
Pera mon mal bastí prop de las onas
d' eix felís Llobregat ta fortalesa.
Lluny de tu jo no visch: quan tu 't separas
trobo 'l buyt en lo cor: instints de fera
sento en mi rebrotar y sols las llágrimas
dels que 'm voltan me plauhen: en t' ausencia
poruch s' aparta qui mercés desitja
Mes quan tu tornas!... oh Placidia meva!...

PLACIDIA

Ah senyor...
Pausa.

ATAULF

Muda estás; de mi 'ls apartas
los ulls radiants. . Qué hi ha sobre la terra
que 't donga enuitg, senyora? Digas, parla!

PLACIDIA

Donchs, bé, sí, jo he plorat: jo, jo, la Reyna,
la esposa d' Ataulf; en esta cambra
devant de tos servents. Lo plor me crema
encara 'l pit y ulls.

ATAULF

Parla, senyora.

PLACIDIA

Un goth, un dels soldats de ta noblesa,
ubriach d' orgull, com dona miserable
lo meu honor ha arrossegat per terra,
alsant contra mon pit l' arma homicida.

ATAULF

Oh! digas lo seu nom.

PLACIDIA

Y haura ma llengua
de pronunciar lo nom del miserable!
Es .. Vernulf!

ATAULF

Morirá.

PLACIDIA

Mon cor sedeja
de sa sanch aborrida: no só dona,
só fúria avuy.

ATAULF

Veurás d' eixa finestra
son cap al cim de la més alta torre
del sol ixent á la claror primera.

PLACIDIA

Per mon desitj y quína nit més llarga!
Oh llum del dia!... Si pogués encendre
lo crudel horisont ab la mirada!...
Jo so aburrida de tas hosts guerreras.

ATAULF

Mon amor es inmens.

PLACIDIA

Més lo seu odi.

ATAULF

Que hi fa que odihen ab lo cor, si en terra
baixan lo front al ras de ta petjada!

PLACIDIA

Que hi fa que caigan de genolls si cerca
son bras que ve del pit l' arma traidora!
Jo 'ls conech á tos goths: quan en sas festas
m' assech al teu costat, lo front contrauhen,
y dels vasos de corn lo vi se 'ls llensa
tremolant al alsarlo. Quantas voltas
al creuhar los carrers en ma llitera
ajustan los vehins las portaladas
y s' allunyan los nins de ma presencia
poruchs somiquejant. Recordo un dia
que roja de vergonya una doncella
eixí al portal y m' entregá una toya
de rosas y de llirs: noble revenja!
que al passarhi altre jorn, era la casa
pilot de runas fumejants!... Oh déixam
á ma patria tornar! jo t' ho demano
de genolls, Ataulf!

ATAULF

Mon goig, serénat
Cóm viure sense tú? Los nostres cossos
l' esperit han llassat, com dos teyeras
l' una aprop l' altra 'l resplandor confonen
Quan me vulgas deixar, Placidia... vesten!
Los tronchs més braus de mos corcers de lluyta
junyeixlos en mon carro de conquesta:
jo 't guarniré de jorn las llargas vias

ab la purpra de tálams y banderas
de tants pobles trofeus, velam de gloria;
y á las nits farán llum mas fortalesas
y mas vilas per tot, gegants antorxas
d' assí d' allá escampadas en rengleras;
y á ton esguart, mas tropas encisadas,
mes may vensudas, s' obrirán las venas
per apagar la pols devant ta vía;
y cayent anirán, y tú soperba
damunt ton carro esclafarás sos cossos
jirats los ulls cap á la dolsa terra;
sense véurem á mi que obrinte 'ls brassos
cadavre dret, mes de tu foll com sempre,
tot sol y al lluny te seguiré entre 'ls boscos!...
y al caure l' últim dels soldats, y al pérdres
ton carro d' or per las vertents d' Italia,
lo ferro altívol que d' un llamp va neixer
rebrá 'l meu cor, á qui has donat las alas,
y 'l cor á l' una de la patria meva.
Més no será; no es veritat, Placidia?
Sospiras!

PLACIDIA

Ataulf! serán per sempre
nostras rassas dos núvols de batalla:
quan s' acostin los llamps de la tempesta
surgirán de son cor... y, ay, que la pluja
será sempre de sanch!

ATAULF

Placidia meva,
reposa aquí ton cap.

PLACIDIA, *relxassantlo com qui 's desperta.*

No, 'l miserable
viurá entretant.

ATAULF

Donchs, bé: la nit aquesta
d' altras morts cridará lo seu cadávre.
Vuy que 't tingan amor, mes que á la verge
de sos somnis de nit; més que á sas mares;
més que á son deu y tot

PLACIDIA

Soch ta serventa
oh! mon rey y senyor.

ATAULF, *donantli un petó en lo front.*

Placidia, vina:
aquest petó es segell de la sentencia
d' eix goth abominat.

Se 'n va pe 'l foro.

PLACIDIA, *com trayentse ab la ma 'l petó del front.*

Ja es fora: y ara
só filla de Teodóssius.

Se 'n va á la cambra real.

ESCENA XII

SIGERICH

Ja ets á Iberia,
Sigerich: en lo fons de la teva ánima
amaga lo secret: pregunta, observa.
no perdis un sol mot: quan siga l' hora,
quan descorris lo vel, en las tenebras
clava á fons lo punyal: per las espatllas
com van fer á ton pare, y sens clemencia.
Més quí es lo matador? Potser ma vista

s' ha trobat ab sos ulls!... Potser ma destra
ab la seva ha encaixat! .. Botent de rabia
m' ho haguera dit lo cor!... no; espera! espera!...
Sento passos... Potser ..
Pels que arrivan,
Son fills de Roma.
y jo sé qu' ell es goth.

ESCENA XIII

SIGERICH, vora la finestra. CELIUS, MARCIUS, que entran enrahonant.

CELIUS

Ja es nit completa.

SIGERICH, per Celius y Marcius.

(Lo patri orgull hont es!)

MARCIUS

Bentost la vila
semblará un lloch desert...

CELIUS

Ho fos de veras!. .
Qué fem aquí tant temps?

MARCIUS

Y m' ho preguntas?
Calla y... viu.

CELIUS, saludant a Sigerich.

Sigerich...

MARCIUS

Sí; ni 't contesta.

ESCENA XIV

LLEDIA y 'ls anteriors.

LLEDIA

Senyors...

CELIUS

Bella es la esclava: vina.

En tota aquesta escena Marcius riu.

LLEDIA

Apártat:

servent dels goths.

SIGERICH

Me plau!

CELIUS *á Lledia.*

La teva llengua

vuy castigar.

LLEDIA

Per compassió!

CELIUS

No, ara.

SIGERICH

La lluyta es digna de qui sou.

CELIUS, *á Sigerich.*

Observa...

LLEDIA, *pregant á Sigerich.*

Senyor!...

SIGERICH, *á Celius.*

Segueix, segueix. Contra una dona!
Gloriós bregar!

ESCENA XV

VAROGAST y 'ls anteriors.

VAROGAST, molt agitat.

Companys!

MARCIUS

Qué hi há?

VAROGAST

Escolteume:
vostre aussili reclamo.

CELIUS

Qu' es? qué passa?

VAROGAST

Vernulf que va á morir...

CELIUS

Qué dius!

VAROGAST

La Reyna
axís ho vol; y 'l Rey... lo qu' ella vulga.

SIGERICH

(Oh Gothia, en quin estat!)

MARCIUS, indiferent.

Si es culpa seva,
que mori.

LLEDIA

Cert.

SIGERICH

(Los vils!)

VAROGAST

Diu que á Placidia
parlarli vol.

CELIUS

Mes cóm?

VAROGAST

Es que interessa
á la Gothia y á Roma.

LLEDIA

No es possible.

VAROGAST

Si tots li demaném .. Tú...

A Sigerich.

SIGERICH

May: no prega
mon ánima als romans.

MARCIUS

Per un dels vostres!

SIGERICH

Un cobart no es dels meus. Te port finesca.

Se'n va.

ESCENA XVI

LLEDIA, VAROGAST, CELIUS y MARCIUS

VAROGAST

Se tracta de la sort de vostra patria;
demanauli, senyors; sabrá compendre...

LLEDIA

Y jo us ajudaré.

CELIUS

Ja que res costa...

MARCIUS

Si te un secret, que 'l sápiga la Reyna.

VAROGAST

(Oh, jo 'l tinch de salvar.)

ESCENA XVII

PLACIDIA y 'ls anteriors.

VAROGAST

Noble senyora,
Vernulf que va á la mort humil te prega...

PLACIDIA

Res de perdó: jamay!

VAROGAST

Es que la vida
no demana Vernulf.

PLACIDIA, *á Lledia que va á pregarli.*

Tu també, Lledia!
Y donchs, qué vol?

VAROGAST

No més, ma soberana,
parlar ab tú.

CELIUS

Senyora, s' interessa
la sort de nostra patria.

PLACIDIA, *ab despreci.*

Nostra?

CELIUS

Roma.

PLACIDIA

Ah, sí, senyors, ja ho veig: es la manera
d' arribar fins á mí. No, he dit: que mori.

VAROGAST

Cóm lograr, Marcius? ..

MARCIUS *á Placidia.*

Si fos cert. si 's pérden
secrets preuhats ab ell per nostra patria?...

LLEDIA, *molt humil.*

De ser inexorable tu estás certa:
si á tos peus s' humilía, ma senyora,
major lo goig será. Tens por de véurel?
Tens por d' ell ó de tu? Oh, no, perdona;

Ajenollantse

t' he agraviat.

PLACIDIA

No: veig lo teu cor, aixécat

CELIUS

Tots t' ho preguém

MARCIUS

Sí.

VAROGAST

Tots

PLACIDIA

Y donchs, bé;. . sia.

VAROGAST

Senyora...

PLACIDIA

No es bondat; res d' agraheixer!

ESCENA XVIII

PLACIDIA, LLEDIA, després VERNULF lligat entre Soldats y VAROGAST.

PLACIDIA

Y he consentit!

LLEDIA

Oh sí!

PLACIDIA, *abstreta y sentada prop de la taula.*

Si l' aborría
avans, ara molt més que l' haig de veure.
Oh Roma, y tot per tu!

VERNULF

Bon amich, gracias.

VAROGAST

Humilíat, Vernulf; potser clemencia...

VERNULF

Si 'l perdó jo no 'l vuy: la mort desitjo

VAROGAST

Repara ..

VERNULF

Varogast, no 'm pots compendre!

PLACIDIA, ab despreci.

Es aquí aqueix soldat?

VAROGAST

Aquí es, senyora.

PLACIDIA

Deixaulo sol. (Oh cor! que aixó sufrescas!)

Tots se 'n van menos Lledia.—A Vernulf ab ira.

Parla.

A Lledia.

Ves á ma cambra.

LLEDIA, molt humil.

Ab ell tu sola?

(D' aquí no 'm mouré pas.)

PLACIDIA, ab ira.

Esclava, vésten!

ESCENA XIX

PLACIDIA, VERNULF.

PLACIDIA

Digas!

VERNULF, *anantshi á acostar.*

Senyora...

PLACIDIA

Lluny!

VERNULF

No es la confiansa
d' ablanir lo teu cor lo que m' enmena
fins á tu en aquest lloch: si un raig encara
d' esperansa tingués des l' hora aquesta
á tos peus lo perdría.

PLACIDIA

(He sigut folla;
qué 'm pot dir aquest home? Per qué véurel?)

VERNULF

La mort es mon desitj: Deu que 'm perdoni
si he mentit ara: no sé res, oh Reyna,
de ta patria y sos fills.

Placidia alsantse per cridar.

Pietat, senyora!
escóltam per pietat! Mon cor se trenca
perque 'l mirin tos ulls L' augusta ombra
de dos solis t' envoltan de grandesa:
tot lo gran de la mort á mi: so digne
de als peus parlarte.

PLACIDIA

(Es jove 'l vil.)

A mitja veu cridantla.

Qué!... Lledia:
prou.

VERNULF, *suplicant.*

Per haber callat tota una vida,
¡un moment sol! ..

PLACIDIA

(Y es bell.)

VERNULF.

Crémam la l engua
perque t' ho dich; y 'l cor, lo sant hostatje
de ton rostre.

Ab tendresa y á mitja veu.

T' estimo!

PLACIDIA, *esglayada.*

T' atreveixes!...
Oh!

VERNULF, *molt baix.*

Sí!

PLACIDIA, *ab molta agitació que deu anar creixent fins al final d' acte.*

Quí?... Tú!

VERNULF

T' estimo!

PLACIDIA

Miserable!
(Sento foch en las galtas)

VERNULF

Ma existencia
l' ha omplert aquest amor que tu ignoravas.
Oh! Tu que saps entre la pols que aixecas
quants de sospirs enamorats hi moren!

No deixantla parlar.

No, calla, no m' ho digas; m' aborreixes.
Jo ja sé qu' es un crím, un crím qu' esglaya
fer que voli mon cor á ta altivesa;
y 'l dirtho un altre crím: mátam cent voltas,
mé; escóltam un cop. T' estimo, oh Reyna!
Jo he fet lo teu camí; la sort pels núvols
á tu t' ha dut; á mi sobre la terra:
entre 'ls dos está Deu; més jo ta marxa
la he seguit sens descans: l' áliga fera
esclarida pel sol, tu en las alturas;
jo seguint d' assí baix l' ombra que feyas!
Més un dia, senyora, aquestos brassos,
esclaus avuy, esborronats de febre
sobre ton cos dolcíssims se corbavan.

PLACIDIA

Tú!... á mí!

VERNULF

Blanca de por, ta noble testa
ab la meva estrenyías, y en ma espatlla
rodolava ta flonja cabellera
com la cascata que 's despren revolta
sobre fréstech penyal. Hora suprema
degué ser per lo mon!. . l' un sobre l' altre
confonent sos glatits: ¡lo cor dels céssars
damunt lo cor dels barbres!...

PLACIDIA

Tu tens vida
per sufrir cent dolors! ay si menteixes!

VERNULF

Duptas!... oh Deu! Si es que la vols mon ánima
que aquesta dona ans de morir me crega!
Treyentse del pit una glassa brodada.
Mira: es un tros de glassa: quan te duya
de Roma agonisant entre fogueras,
tot flagellantme 'l rostre m' ubriacava
revolta ab tos cabells!...

PLACIDIA

(Oh! cert! es meva!)

VERNULF

Ab un bes fou la presa de mos llábis.
Oh, ves, lo meu tresor, tórnat á n' ella;
tu ja maymés endolsirás ma vida,
ni sentirás lo bram de la tempesta
que bullía en mon ser hora per hora! ..
Pausa.

PLACIDIA

Per qué t' aturas? Parla!

VERNULF

Si sabesses
la esglayadora, la crudel batalla
á tothora lliurada pera vencer
aquest amor d' infern!

PLACIDIA

(Estrany misteri!
cóm es que 'm plau sentirlo!)

VERNULF

L' últim vespre
vora ta cambra com á guarda noble
me va tocar per torn quedar en vetlla.

Ben prop, darrera eixa folgant cortina
tu y ton espós dormías: en ma orella
lo teu respir estranyament parlava
un llenguatje sens mots; era la fressa
d' activa flama per suau vent moguda!...
¡y ab ton espós dormías! Plor d' enveja
reventá de mos ulls; anguilejaren
com á vibras las sanchs dintre mas venas,
sentintlas al cervell com duas alas
batent contra los ferros d' una reixa.

PLACIDIA

Digas, sí, digas.

VERNULF

Ensegat de rabia
vaig rebatre mon cap contra las pedras
d' aquesta estancia solitaria y muda.
Al sentir ton alé, l' amor que 'm crema
foll de despit en ira va tornarse;
y ab las unglas al pit, com una fera
vaig sortir d' esta cambra á la ventura
vora las onas divagant sens esma;
y la nit se feu jorn, y 'l sol va alsarse
y 's va pondre després: y ab las tenebras
he tornat á esta cambra, hont tu, senyora,
has sentit los impulsos de ma febre.
Sens saber ara jo, quan la recordo
la cólera de anit, si es que m' encega
vers tu l' odi ó l' amor; si es que voldría
esclafarte com monstre baix la petja,
ó estrényet en mos brassos y aixecarte
més alt que 'l sol, damunt de l' ampla terra,
tenint per tos esclaus á tots los homes
y fins á Deu totpoderós.

Resolt y solemne.

Oh Reyna:
ja has llegit en est' ánima; la fossa
reclama lo meu cos; crida: qu' esperas?
Jo vull morir!

PLACIDIA, anant á deslligarlo y retrocedint.

Malhaja l' ésser dona!

Cridant.

Guardas! mos guardas! (Oh cor meu, sossega!)

Entran los soldats y á sa orde 'l deslligan.

Deslligueume aquest home. (Deu! qu' estranya
conmoció sento en mí! Mon ser flaqueja!...
y tremolo... y tinch por. . y goig... A est home
perdonar! oh!... si 'l que m' ha dit sabessen
y que aprés lo lliberto! Y qué!) Tots fora.

Se 'n van los soldats.

(D' avuy meva es sa vida.)

Tracta de dissimular la emoció.

Lliure quedas.

VERNULF

Oh senyora! ..

Volent agenollarse y besarli la ma.

PLACIDIA, retxassantlo fera.

No; ves: res me preguntis
(Felís me sento y 'ls glatits m' ofegan)

VERNULF

(Hont só! Es Placidia?)

ESCENA ULTIMA

Los anteriors, ATAULF, VAROGAST, VELIA, Caballers.

ATAULF, entra parlant als caballers.

Amichs...

PLACIDIA

(Lo Rey!)

ATAULF

Mas ordes
ja heu sentit: retirauvos. Demá audiencia
vuy donar als ibers: que ningú manqui.

Los caballers van sortint parlant entre ells.

PLACIDIA, al rey.

Senyor...

ATAULF, per Vernulf.

Lliure! Placidia!...

PLACIDIA, marxant ab lo rey á la cambra real.

Ens interessa
sa vida, mon senyor. T' ho diré... Vina.

VELIA

Lliure ell! Misteri estrany!

VAROGAST

Ni jo m' ho creya.

VELIA, á Varogast retirantse 'ls dos.

Retiremnos; ja 'ls Reys van á sa cambra.

VERNULF, sol al mitj.

Mes, per qué no la mort!

Ja la cortina ha caygut sobre dels Reys. Mes Placidia torna á sortir. Treu un arma de la paret y li dona.

PLACIDIA, ab gran emoció que tracta de dissimular. Tot molt rápit.

Té. Y aquest vespre
com guarda noble vetllarás mon somni.

VERNULF

Oh senyora!... Placidia!...

La Reyna torna á desaparcixer.

Seny, no 't perdas.

Besa la espasa.

TELÓ RÁPIT

ACTE SEGON

Cambra de Placidia en lo palau de vora 'l Llobregat. Porta gran al foro; dos portas á la dreta, l' una que conduheix á la cambra de Lledia l' altre al oratori de la Reyna; en primer terme á la esquerra una finestra, en segon terme avansant en la escena una cortina que cubreix lo llit real. Comensa á fosquejar.

ESCENA PRIMERA

LLEDIA, después VERNULF

LLEDIA

Ja 'l sol es baix y encara en la cassera
tota la cort: aquesta nit Placidia
la passará ben cert en esta cambra.
Cóm tornar á ciutat fosca la vía?

VERNULF, entrant rápit.

Lledia.

LLEDIA

Qué! No ets al bosch?

VERNULF

Seguint la fera

nos han dut los caballs per las ombrías...
Tots vindrán al castell á la escampada.
Mes te tinch de parlar.

LLÉDIA

A mí?

VERNULF

Sí.

LLEDIA

Digas.

VERNULF, agitat tota l' escena.

Jo aquí, en lo cor, m' abraso; jo á la Reyna
la estimo com un foll.

LLEDIA

Per ta desditxa.

VERNULF

May ho es l' estimar! Si ans que mos llabis
lo secret li diguessen de ma vida,
la febre del amor me corsecava,
ara que ho sap la sento que s' aviva,
sent agulló dins l' ánima.

LLEDIA

Qu' esperas,
insensat?

VERNULF

D' ella res; de mi tot. Mira:
me perdoná, ja ho saps: desde aquell' hora
la cerco y fujo al véurela De dias
be prou que n' han passat! Si es que recorda
la viltés del soldat será estremintse
Jo sé qui soch; qui es: ni en mitj dels somnis

que 'm volguès he cregut: se tombaría
primer lo disch del mon. Més jo vuy d' ella
ésser l' arma y l' escut: tu que la estimas
m' obrirás lo seu pit: hont posi l' odi
jo hi clavaré 'l punyal.

LLEDIA

Vernulf, olvida..

VERNULF

Oh, calla! Tu no ho saps: fonda tempesta
s' ha format contra 'l Rey; la gent sospira
per lluytas y saqueigs. Jamay com ara
puch servir á la Reyna.

LLEDIA

Em fas por!...

VERNULF, ab molt interés.

Dígam:...
sent... amor per lo Rey? Oh Lledia! 'l dupte
constant me persegueix. Parla: l' estima?

LLEDIA

Es son espós!

VERNULF

Los he seguit en l' ombra,
y espurna d' odi 'm va semblar un dia
als ulls d' ella espuntar...

LLEDIA

No ho sé...

VERNULF

La Gothia
no es ma patria: es son cor.

LLEDIA

(Si ell ho sabía!)

VERNULF

Dech lluytar per lo Rey ó dech combátre'l?

LLEDIA

Tú, á favor dels romans?

VERNULF

No, de Placidia ..
y contra 'l mon y 'l cel!

LLEDIA

(Qué faig?... no!) Déixam.
La esposa es del espós; es lley divina.

VERNULF

Oh que ingrata ets ab mí! Tu ho saps y callas!
Per qué 't turbas sino? May aborrida
ha sigut una dona com la Reyna
dels meus ho es. Si la revolta un dia
guanyés... y jo fos mort; oh Lledia! Lledia!
tu darás conta al cel; calla, res digas,
mes contempla lo cos de ta senyora
llensat desde las altas galerías
del palau de ciutat, damunt las turbas
de lúbrichs famolenchs que la desitjan.

LLEDIA

Somni espantós! No, no: júram que ..

VERNULF

Dona!...
Tu may has estimat... que 'm compendrías!

LLEDIA

Donchs bé; y si falto que 'l bon Deu me jutji.

Que no 'ns senti ni 'l vent: la Reyna 's migra
per tornar á sa patria.

VERNULF, tot ab ansietat.

Y no m' ho deyas!
Oh!... mes... y 'l Rey?

LLEDIA

Sens ell.

VERNULF

Sí?

LLEDIA

No l' estima.

VERNULF

Nó? qué!...

LLEDIA

Si l' aborreix: no avuy; de sempre.

VERNULF

Y m' ho callavas! oh!

LLEDIA

Rompre algun dia
la cadena del crím que l' engrillona
al llit del Rey: vétela aquí sa ditxa.

VERNULF

Oh, gracias! ja so ferm; mon pit s' aixampla.
Mes jo dintre del cor ja la sentía
una veu que m' ho deya: ets bona, Lledia!
Lluytem per ella y perda jo la vida
després aquí d' anyorament...

LLEDIA

Oh, calla,

VERNULF

Lledia; té y té

Besantli las mans arrebatat.

LLEDIA

Vernulf!

VERNULF

Perque ets sa amiga.

Se 'n va Vernulf per la porta del mitj.

LLEDIA

Jo debía contarli. Deu, apiadat:
salva á la Reyna y sia jo la víctima.

Se 'n va Lledia a sa cambra.

ESCENA II

Sigerich, Varogast, Velia

VAROGAST

Noble senyor, d' aquest palau d' esbarjo
son aquestas las cambras de Placidia.
Sobre aquest llit pompós sos ulls se tancan,
allí prega á son Deu fill de María:
llepant los murs devall d' eixa finestra
del planer Llobregat l' aygua sospira.

SIGERICH

Me plau lo lloch per afalach de donas.
Y... nostres Reys?

VELIA

Encara en las ombrías
fondaladas del bosch. De la cassera
també us veig allunyats.

SIGERICH

Qui no s' oblida
dels singlars ans la patria corrompuda!...

VELIA

No es la Gothia, es son rey.

VAROGAST

Si 'l cap delira
qué fará 'l cos? Com empunyar lo glavi
y l' escut bracejar?

SIGERICH

La revellida
soca del roure 'l destraler la escapsa
y l' ufana revé.

VAROGAST

Senyors, follía!
Lo corch romá tota l' arrel corseca.

SIGERICH

Y aixó tu ho dius? Y tú?

VAROGAST

Mon cor palpita
lliure y soperb pels meus.

VELIA

Y tots: pregunta: ..
Per lo seu cor.
aquest es de la patria.

SIGERICH

Y donchs?

VELIA

Placidia
á Vernulf va sentir.

SIGERICH

Per qué eixa dona
lo perdoná, senyors? Qué val sa vida?
Com guarda noble quín servey nos presta?
Son cadáver potser aixecaría
los estols indignats.

VELIA

Cert.

VAROGAST

No; y cent voltas
que no, jo be 'ls conech; massa endurida
hi ha la neu en sos cors perque la fonga
lo calor d' eixa sanch.

SIGERICH

Oh!

VAROGAST

Quan un dia
funest per nostre honor no s' aixecaren,
jamay s' aixecarán.

SIGERICH

Jamay! Sens vida
que fos, y sendra... encara hauré esperansa!
Més... cóm va ser?

VELIA

Contarho llarch sería.

SIGERICH

Qué hi fa, senyors? Só foraster encara...

VAROGAST

Eram enllá dels Pirineus. La ira
del poble goth contra del Rey bramava

mes que avuy y en secret. Sobta alegría
va escamparse una nit, y tots nos deyam:
la patria será salva, demá arriva
aquell que sols nos pot tornar la gloria
que 'l Rey á la romana sacrifica.
Mes com llamp, Ataulf juntá las feras
xusmas de sos lleals; prengué la vía
dels Alpes enasprats y baix las ombras
de las fréstegas selvas gegantinas
en aguáyt las posá Bentost d' Italia
ramors se despertaren: gent tranquila
com á ramat d' ovellas s' avansava
pel fons d' un coll: espurnejá en la vista
d' Ataulf un llampech: com á riuada
s' abocaren los seus en la enemiga
sobtada gent; y va semblar que 'ls boscos
al retró de la brega may sentida,
separavan del coll com duas onas
las brancas y 'l fullam: á doll corría
la sach per l' ayguaves; y 'ls cops semblavan
de las massas y escuts, en bosch d' alsinas
tasca de llenyaters. Creuhat de brassos
s' ho mirava Ataulf desde la cima
d' un penyal alterós: los cops mimvaren
fins á pérdres del tot: de la ennardida
turba de viatjadors tant sols se veya
dret encara 'l capdill; entorn morían
revolcantse 'ls soldats; mes ell enlayre
regirava sa massa: dar la vida
era dar un sol pas. Enrera, enrera
ja nostra gent com encisats fugían,
quan lo Rey s' avansá: ni escut ni ferro
defensava 'l seu cos: rabent com tigre
va botre pels penyals; duya en sa destra

embull estrany de llí: bramant de ira
va estendre 'l bras, y rodolá per terra
envolcallat en xarxa atapahida
lo soperb enemich.

SIGERICH, *conmogut.*

E inexorable
va ser ab ell lo Rey?

VELIA

Los que 'l seguían,
tots en son cos van enfonsar lo ferro!

SIGERICH, *molt baix.*

Y... 'l seu nom? (Oh! tinch por de que me 'l digan!)

VAROGAST

Al tornar Ataulf mostrá á sos nobles
agensada la cambra de Placidia
d' una xarxa sangnant que 'l llit voltava
y á sos ulls la claror enterbolía.

SIGERICH

Lo nom d' aquell capdill!

VELIA

Sárus.

Sigerich s' aparta cubrintse per un moment lo rostre ab las mans.

VAROGAST

La Gothia
fora reyna del mon si estés ab vida

SIGERICH

Veyeume, donchs: eix Sárus fou mon pare

VELIA

Lo teu pare, senyor!

VAROGAST

Senyor!

SIGERICH

Sí, míram;
y tu també; y 'l mon. Si ja 'l meu rostre
no conserva 'l tirat que l' ennoblía,
qu' ho reveli 'l meu cor que al pit me salta
ofegantse entre llágrimas de ira!
Oh, pare! al últim s' ha desfet la boyra!
Venjat serás!

VELIA

So teu!

VAROGAST

Teva es ma vida.

ESCENA III

Los anteriors, VERNULF que va á entrar y s' atura al mitj de la porta fins que acava de parlar Sigerich.

SIGERICH

Lo Rey á mi, senyors, sa sanch es meva.
A n' ells vosaltres: contra de Placidia
y 'ls romans vostres cers: del Rey son trossos.

VERNULF, interposantse.

(Ah!)

VAROGAST, á Vernulf.

El fill de Sárus.

VERNULF

(Tot ho veig!) S' inclina
devant teu lo meu front.

SIGERICH, *volent sortir en busca d' Ataulf.*

Vernulf, aparta!
Lo meu ferro 's daleix.

VERNULF, *solemne.*

Companys, ohiume.
Aquest home si 'm creu durá en sa testa
la corona de Gothia avans del dia.

SIGERICH

Jo!... rey! Qué has dit?

VERNULF

Mes, ay de nostra rossa
si demá veu tothom l' arma enrojida
en ta ma, Sigerich!

VELIA

Parla.

SIGERICH, *volent sortir.*

No!

VAROGAST, *aturantlo.*

Espera...

SIGERICH

Mon pare!...

VERNULF

Mátal; més en l' ombra sia.

SIGERICH

No; á la llum, devant tots.

VERNULF

No; dalt del trono
lo matador no s' asseurá: 'ls que odían
á Ataulf rey, devant de son cadavre

lo plorarán venjantlo. Si vols, mira:
que 'l fret cadávre abandonat se trobi,
y 't presentas sobtat; tu, lo mes digne
per Rey de Gothia

VAROGAST

Cert.

VELIA

Senyor, escóltal.

SIGERICH

(Jo, Deu!... jo 'l Rey!)

VERNULF

(T' haig de salvar, Placidia)
Ningú 't coneix per fill de Sárus; calla
fins l' hora.

SIGERICH

Y quán?

VERNULF

Aquesta nit.

SIGERICH

Oh, digas!

VERNULF

Lo Rey n' irá á ciutat: cubert en l' ombra
en un revolt l' esperas de la vía...

VELIA

Serém ab tu.

VAROGAST

Senyor, es per la patria.

SIGERICH

No hi n' irá, que ja es nit

VERNULF

Sí, per ma vida:
Jo una antorxa encendré dalt de la torre
quan surti del palau. Llavors! ..

SIGERICH

Donchs, sia!

VAROGAST

Salut al Rey.

SIGERICH

(Oh vanitat, no 'm ceguis!)

ESCENA IV

Los mateixos, LLEDIA ab un llum que deixa sobre la taula aclarint la escena.

LLEDIA

Senyors, la Reyna

VERNULF

(T' he salvat, Placidia)
Surten tots rápidament, ménos Lledia.

LLEDIA

(Ah, si sabés la Reyna la confiansa
que he tingut ab est home, 'm puniría!)

ESCENA V

PLACIDIA, LLEDIA.

PLACIDIA

Del brugit allunyantme á la ventura
he deixat lo caball solta la brida:
m' he perdut en lo bosch y ja no 'm creya
retrovar á la alegre comitiva...
Y... fa molt temps que m' esperavas? Conta!

LLEDIA

Oh sí, senyora; creuho. Y estava trista
per tant trigar.

PLACIDIA

Donchs Ataulf encara
ben lluny deu ser. Vétela aquí sa ditxa:
en la fera aprenent de vence al home!

Ab disgust.

Oh! aquesta nit será en ma companyía!

Com anant á preguntar.

Lledia?...

LLEDIA

Senyora?

PLACIDIA

Asseute aqui; no 'm deixis.

S' assenta en un coixí á sos peus.

Dech estar ben malalta. Res m' esplicas!. .

LLEDIA

Jo vuy ton goig!...

PLACIDIA

Qui hi ha en aquesta casa?

LLEDIA

Sigerich, Varogast... Aquí 'ls tenías,
y Velia...

PLACIDIA, *contrariada perque no li parla de Vernulf.*

Sí, ja sé: d' ells no 't pregunto!
y... ningú més?

LLEDIA

Sí.

PLACIDIA

Quí

LLEDIA

Vernulf.

PLACIDIA, *ofesa d' ella mateixa per son interés.*

Quín dia
oh patria de mon cor, te tinch de veure!
Bé creixen los desitjs d' aquesta vida
deixarla per may més Ni 'm sé coneixer!
Un temps l' adversitat m' enrobustía:
avuy... tinch por!...

LLEDIA

Reposa.

PLACIDIA

No: l' insomni
quan tanco 'ls ulls en mon cervell s' aniuha
La nit darrera la he passat en vetlla.
Cambiant de cop.
Y... Vernulf aquí ha estat?

LLEDIA

Sí.

PLACIDIA

No ho sabía.
Li has parlat?

LLEDIA

Bella estona.

PLACIDIA

Y donchs... qué 't deya?

LLEDIA

M' ha parlat de la infancia de sa vida ..
(Quín interés!) y...

PLACIDIA

Parla; qué 't detura?

LLEDIA

Y com sempre de tu.

PLACIDIA, *contenta.*

Sí?. .
Ab orgull y ofesa de sa maleixa alegría.
M' agravía
parlar d' aqueix soldat! Ets tu, ma Lledia,
qui 'l recorda ó só jo?

LLEDIA

Jo no, Placidia;
si ets tu.

PLACIDIA, *ab ira y acabant la relació ab amoros accent.*

M' ofens; jo no. Vaig perdonarlo
y tot es acabat. Devant ma vista
ja no té d' ésser més. Entre nosaltres,
ni morts, lo cel igual te d' ésser. Mira:

si jo pogués eixa passió que 'l crema
sens mirarlo en lo rostre apagaría.
Tinch compassió per ell: es galant, jove,
y generós... oh creuho, en sos ulls brilla
la flama del valor.

LLEDIA

Donchs ell á Roma
te va salvar?

PLACIDIA

Y jo que no ho sabía!
Que no haja nat á Italia es ben de doldre!
Oh si sigués dels meus! Tota la vida
fora aquí dintre 'l seu recort! Té, mana:
pren lo meu ser! ja es teu!

LLEDIA

Qué!... tu!

PLACIDIA, avergonyida.

Follía!
qué dich, Lledia!

LLEDIA

Senyora, estás malalta!

PLACIDIA, ab rabia.

Oh, sálvam, Lledia, sálvam d' esta vida:
la por m' esglaya d' estimar á est home
y si jo l' estimés... me mataría!

LLEDIA

Deu poderós!... Oh, calla.

PLACIDIA

Déixam sola
ab Deu que tot ho pot.

LLEDIA

(Bondad divina!)

Lledia se 'n va pel foro.

ESCENA VI

PLACIDIA

Y tu afógat aquí, cor miserable,
que sino... oh cel!... del fons d' aquest abisme
t' arrencaré ab las mans y fente á trossos
las serps esclafaré qu' en tu 's regiran.

Entra al oratori.

ESCENA VII

ATAULF, CELIUS

ATAULF

Jo aquí passo la nit: á Barcelona
hi aniré en fentse jorn, Celius.

A mitja veu com cridantla.

Placidia?

De retorn ja la creya. Té:

Donantli arrcus de cassa.

y est' arma.

Assentantse.

(Que murmurin que 'm fa: donchs qué! voldrian
lluytar fins á la mort) Celius, y deyas
que 's queixavan del Rey?

CELIUS

Senyor, desitjan
sanch humana vessar, y tu 'ls hi donas
sanch de las feras: tenen set y 's migran

ATAULF

Y quí son?

CELIUS

Tots: en las ciutats y 'ls pobles;
en ton palau, per tot. Quí 'ls contaría!

ATAULF

Deixam.

CELIUS

Senyor!

Se 'n va.

Y ab tot ells son los qu' eran
y jo só 'l cos gastat: qu' estrany sa ira?

ESCENA VIII

ATAULF, LLEDIA, *que entra sens veure al Rey.*

LLEDIA

(Est rotllo per la Reyna y que no ho sápiga
lo Rey: aixís m' han dit. Siga 'l que siga
li duré al punt. Ah! 'l Rey!)

Amaga 'l pergamí.

ATAULF

La Reyna, Lledia?

LLEDIA

(Si m' haurá vist!) No sé... Mes jo diría

ATAULF

T' he sorprés?

LLEDIA

Mon senyor!...

ATAULF

M' ha semblat veurer
un pergamí en tas mans... que l' encubrías

LLEDIA

No tal.

ATAULF

Y t' enrojeixes?

LLEDIA

Oh!

ATAULF

Misteri
que no comprench. La lletra has abscondida.

LLEDIA, *ajenollantse.*

Senyor, es per la Reyna.

ATAULF

Aixécat, dómla;
jo li duré.

LLEDIA

Perdó!

ATAULF

Qué significa?
Lo pergamí t' he dit!

LLEDIA

Deu meu!

ATAULF

La lletra!

LLEDIA

Mátam: no puch.

ATAULF

De ton senyor la ira
provocas, miserable?

ESCENA IX

PLACIDIA, ATAULF, LLEDIA

PLACIDIA

Aquesta dona
es meva. Qué li vols?

LLEDIA, a Placidia.

Pietat!

ATAULF

Placidia,
vuy la lletra.

LLEDIA, a Placidia.

A tu sola.

PLACIDIA

Enrera! Lledia,
dona al Rey eix escrit

LLEDIA, dubtant.

Oh!

PLACIDIA, á Lledia.

Sí.

Lledia li entrega.

ATAULF

(La vida
haguera dat per ell.)

PLACIDIA, *á Lledia.*

Ves.

LLEDIA

(Tinch la culpa
de tot jo sola.)

ESCENA X

PLACIDIA, ATAULF

PLACIDIA

(Al cor quína agonía!
De quí será?)

ATAULF, *ab la lletra á la ma sens gosar llegirla.*

(La sento que m' abrasa.)

PLACIDIA, *dissimulant*

Senyor, quant has trigat!

ATAULF, *id.*

Ben cert, Plácidia.
Més la fera ha caigut: fonda sageta
l' he clavat en lo pit: morir devia...

PLACIDIA

Y. . estarás fadigat? no es cert?

ATAULF, *irat.*

Senyora,
enllá lo finjiment, baixa la vista:
esta lletra t' acusa!

PLACIDIA

Y quí 'm condempna?

ATAULF

Lo meu honor.

PLACIDIA

La teva gelosía.

ATAULF

Ve d' Italia est escrit: aquí m' ho sento.
Ve dels meus enemichs: y tu 'l rebias
ab secret de ton Rey! Tu... que 'ts la Reyna.

PLACIDIA

La esclava.

ATAULF

No.

PLACIDIA

La vil prostituhida
del senyor victoriós que l' ha furtada
confosa ab lo botí. Ja pots, castiga
sas espatllas: qué fas? Després ab llágrimas
te fará un bés y la veurás somriure.

ATAULF

No hi te d' haver jamay secrets ni sombras
en lo cor dels esposos que s' estiman.

PLACIDIA

La esclava no té cor; cor ab cadenas!

ATAULF

Cóm ha arribat?

PLACIDIA

Ets carceller, vigila.

ATAULF, *amenassant.*

Senyora!...

PLACIDIA, *ab desesperacio creixent.*

Oh Deu! mos llabis á aquest home
ferli creure han pogut!...

ATAULF

Calla, n' ho digas:
te 'l donch, es per tu sola.

PLACIDIA

Lluny, aparta;
que 'm fá? Llejeix y abrásal ab ta vista.

ATAULF

Res vull saber. Té.

PLACIDIA, *prenentli l' escrit.*

Miserable, dòna
y confonte á mos peus: qué vols que tinga
d' amagarte á tu... jo!

ATAULF

(L' amor m' encega!)

PLACIDIA, *llegint.*

«Filla dels Céssars: imperial Placidia,
«vinch d' Italia per tu: jo soch Constancius!...»

Volent amagar lo pergami.

Oh! qué diu!

ATAULF

Cóm! Llegeix. Per qué vacilas?

PLACIDIA

Ah no! Senyor!

ATAULF, *lluytant per péndreli.*

Jo llegiré.

PLACIDIA

No, aparta.

ATAULF

Qué!...

PLACIDIA

No!

ATAULF, *prenentli 'l pergamí.*

Sí! baldament!...

PLACIDIA, *á sos peus.*

Pietat, oh! Míram.

ATAULF, *llegint.*

La Reyna s' alsa y ab desesperació l' escolta.

«Soch al peu d' estos murs: avans del dia
dónam entrada.» Ho sents! «Pel bé de Roma,
qu' es la mort de la Gothia, á tu m' envian
los fills d' Italia.» L' aborrit Constancius!
Deu poderós, oh! gracias! A mas iras
tu l' has llensat!

PLACIDIA

Perdó per ell!

ATAULF

Ves, prega
per son ánima al cel, no per sa vida
Jo, perdonar al enemich de sempre!
al home odiós qu' eternament atía
contra Ataulf á Honorius! Qu' en la fosca
vil recatantse, á mon palau arriba
volent alsar contra l' espós l' esposa!
contra 'l poble sa Reyna! Avuy 'l tigre
té carn per esqueixar, y avuy desperta
bramant de feredat contra la víctima!

Llensa 'l pergamí esqueixantlo.

PLACIDIA, posanthi 'l peu assobre.

Aixis pogués á tu véuret á trossos
y baix mos peus!

ATAULF

Aixís, aixís podía
veure jo 'l gran imperi de tants segles,
y 'l peu he tret y l' he deixat ab vida.

PLACIDIA

Y donchs? mata; ja pots: mata, qu' esperas?
Nudreix los cans que famolenchs se migran!
Com á goda he pregat; puig so ta... esposa;
qu' es de goths lo pregar; com á Placidia
só fit á fit de tu: ja prou baixesa;
tot l' odi agombolat de ma familia
tempesteja en mon cor y 'm puja als llabis
per llensártel al rostre. Ja es finida
la pau entre tu y jo: ja aquí es l' Italia,
ab tu es la Gothia. Miserable, mira!

Llensant corona y demés insignias reals.

Guerra á la Gothia! Guerra en nom de Roma.

ATAULF

Guerra als romans si vols!... mes, oh Placidia,
jo la faré en tos brassos á la Italia!

PLACIDIA

Te 'ls obro; mes... per ofegarte: vina.

ATAULF, cridant.

Marcius.

PLACIDIA

Per mi es sa mort: oh Deu, coronal!

ESCENA XI

PLACIDIA, ATAULF, MARCIUS.

MARCIUS

Senyor.

ATAULF

Marcius, aten: vas á servirme,
ara al instant. Un estranger espera
baix lo mur per entrar: convé li digas
qu' en nom vas de la Reyna. Pren qui vullas
per ta companya: al estranger lo lligas
sobre un caball segur y sens tardansa
á la ratlla l' endús de la enemiga
soperba Italia. Li dirás llavoras
que Ataulf lo perdona; y déixal lliure.

MARCIUS

T' obeheixo, senyor.

ESCENA XII

ATAULF, PLACIDIA

PLACIDIA

Oh gracias, gracias.

ATAULF

Al miserable vuy furtar la ditxa
de que mori per tu. Qué més revenja!
La que dugui tot temps per ignominia

lo perdó d' Ataulf en sa conciencia,
lo perdó d' Ataulf que 'l desprecía.

PLACIDIA

(Confosa estich)

ATAULF

Y encara 'ls ulls apartas?
Aborreixme si vols, mes no m' ho digas
T' estimo aixís y tot, y si 'm matessis
l' últim sospir ab un petó 't daría.

PLACIDIA

Hi ha un buyt aqui, senyor, que ni ab la terra,
ni ab tot lo cel se pot omplir.

ATAULF

Ma vida?

PLACIDIA

Es ma patria que anyoro.

ATAULF

Sempre, sempre
aqueix recort!

ESCENA XIII

VERNULF, ATAULF

PLACIDIA, veyent á la porta á Vernulf.

(Ell! que voldrá?)

Surt Placidia cap al oratori.

VERNULF

(¡Fins gira
lo rostre per no véurem!)

ATAULF

Qué?

VERNULF

Perdona

ATAULF

Tu en aquest lloch?

VERNULF

Es per la patria.

ATAULF

Digas.

VERNULF

Ha vingut un soldat de Barcelona
reventant lo caball de la fatiga:
diu que 'l poble s' ha alsat.

ATAULF

Ibérs?

VERNULF

No: 'ls nostres.

ATAULF

Goths? No pot ser.

VERNULF

Qué no potser? Gonfian
veure entrar esta nit de la montanya
un estol d' aixecats.

ATAULF

(Rassa envilida!)
Bé está: gracias, Vernulf De gent poruga
son alarmas no més. Eixa noticia
no la contes en lloch.

VERNULF

Senyor, es certa.

ATAULF

Los estols son leals: mon cor se 'n fia.
Aquí passo la nit; déixam.

VERNULF

Perdona:
mes si demá fos tart...

ATAULF

Vernulf, retírat.

VERNULF

(Oh! si no 'm creu tot es perdut!)

ATAULF

A Celius
busca per lo castell; son Rey lo crida.

VERNULF

Mes, senyor...

ATAULF

S' ha acabat!
Se 'n va Vernulf.
Jo so 'l culpable:
s' han cansat del repós.

ESCENA XIV

ATAULF, CELIUS, *després* LLEDIA

CELIUS

Senyor, me cridas?

ATAULF

Sí. Los caballs: aném á Barcelona.
Sols tú serás avuy ma companyía.

Se 'n va Celius.

LLEDIA

Senyor...

ATAULF

T' he perdonat: acóstat Lledia.
Sobte quefer á la ciutat m' obliga
sens tardansa á marxar. Sols á la Reyna
darás la nova.

Surt lo Rey.

LLEDIA

(A nit! Que ho sápiga Placidia.)

La esclava entra al orato i.

ESCENA XV

VERNULF, *entrant ab misteri.*

Sí marxará, ja ho sé. Cor meu alegrat.
Lo jorn més bell de ma anguniosa vida
transcorre avuy que va á cremar ma honra
en sas aras, oh Deu. Ombra terrible
de mon pare, ja es tart: deixam; qu' importa
la dempnació á ton fill! .. Oh! desseguida
li dech parlar. Ve ab Lledia! y 'l temps vola! ..
M' amagará á sos ulls eixa cortina.

Desapareix darrera la cortina.

ESCENA XVI

PLACIDIA, LLEDIA, que venen enrahonant.

PLACIDIA

Serena estich: será lo que Deu vulla:
ves á ta cambra y fins que torni 'l dia.

LLEDIA

Que ta son sia dolsa.

PLACIDIA

(Aixís fos ella
dolsa com ta conciencia, bona filla.)

Mentres la Reyna diu aquestos dos versos Lledia ha en'rat en sa cambra tancant la porta per dintre.

ESCENA XVII

PLACIDIA, VERNULF, que surt á la escena sens esser vist d' ella.

VERNULF

(Allí está! sola!... Oh Deu!... per que s' aturan
los meus passos?... Tinch por!...)

PLACIDIA, per lo seu cor.

(Sempre aquí dintre
somrisent amorós veig aquest home!
No pot ser!... no pot ser!)

VERNULF, molt baix y amorós, agenollantse á sos peus.

Oh amor! oh vida!

PLACIDIA, *giràntse soblada.*

Ah!... Vernulf! .. Tú!

VERNULF, *sempre molt humil y apassionat.*

Soch ton esclau, senyora!

PLACIDIA

Oh! no 't vuy veure!

VERNULF

Es per ton goig, Placidia

PLACIDIA, *ab indignació.*

Fuig de mí; ves. Has profanat la cambra
de ta Reyna, insensat!... Com si una vibra
rebullís á mos peus tota tremolo! ..
Miserable!... qu' has fet! Lo teu pervindre
es la pols d' hont has nat, pols d' esclavatge!
Te he perdonat! que més? Ni sols ta vista
pot pujar fins á mí: baixa la cara.
Tu ets la nit: jo sò 'l jorn: quín Deu los lliga?

VERNULF, *sempre á sos peus.*

Oh, calla per pietat.

PLACIDIA

Vernulf li pren la vora del mantell, besantla.

Ves, fuig per sempre;
ofega 'l cor ó mátat!

VERNULF, *alsantse y treyentse 'l punyal.*

Ma agonía
va á termenar: tu ho has volgut; donchs ara!

PLACIDIA, *lluytant ab ell per péndreli 'l ferro.*

No! no... qué vas á fer?

VERNULF

Deix!

PLACIDIA

Vuy que viscas!

VERNULF

Senyora!...

PLACIDIA

Dónam l' arma!... dónam l' arma!...

Llensantla.

Lluny de mí!

Se sent trot lluny de caballs.

VERNULF

Los caballs! No ho sents? Oh ditxa!
ja Ataulf se 'n ha anat.

FLACIDIA

A Barcelona;
ja ho sé .. més...

VERNULF

Si no 'm matas perque 'm miras
ab eixos ulls crudels!... Quan vinch á durte
la llibertat... la patria!... Escoltas?

Per la remor.

PLACIDIA, *ab interés.*

Digas...

VERNULF

Jo tot ho sé: ton odi per la Gothia,
per ton espós y Rey. Sé que sospiras
per fugir á ta patria!

PLACIDIA

(Oh Lledia!)

VERNULF

Aixampla
las alas de ton cor: la llum del dia
d' aquí no la veurás. Camí d' Italia
jo 't duré com lo llamp.

PLACIDIA

Deu meu, delira
aquest home.

VERNULF

No ho saps! Fonda tempesta
contra 'l Rey s' ha aixecat: morir devia
jo en ella defensantlo: mes senyora
tu l' aborreixes.

PLACIDIA

Oh Vernulf!

VERNULF

Sa vida
bentost acabará.

PLACIDIA

Deu meu!

VERNULF

La nova
quan arribi al castell, tu serás lliure;
lliure y ab mí ben lluny!

PLACIDIA

Això es un somni!

VERNULF

Jo sa mort he allunyat: lo Rey tenia
partidaris aquí. Per qué t' esglayas?
son lluny los assessins.

PLACIDIA

Oh, may!

VERNULF

Vigilan
per cassar á Ataulf en una volta
que fa 'l camí: senyal de sa partida
de mi la esperan.

PLACIDIA

L' has de fer encara?

VERNULF

He d' encendre una antorxa que 'ls ho diga
de dalt del mur.

PLACIDIA

Mon avenir no 's compra
á barata de sanch.

VERNULF

Que dius!

PLACIDIA

Que horrible
m' ánima fora si en aquesta vetlla
en la mort d' Ataulf hi consentía.
Ell aqui ha perdonat un de mon poble:
Ataulf en noblesa 'n venceria?
Jo perdono á Ataulf: testa per testa.

VERNULF

Donchs jo no! ¡Cor per cor! Fins tu, Placidia,
demá t' alegrarás.

PLACIDIA

Jamay!

VERNULF, *volent sortir.*

La antorxa
en la torre encendré.

PLACIDIA, *interposantse y cridant.*

Mos guardas!

VERNULF

Crida;
y 'm perts.

PLACIDIA, *suplicant*

Vernulf!

VERNULF

Ja es tart: tinch empenyada
ma paraula, senyora.

PLACIDIA, *posantse devant de la porta.*

Y donchs trepitja
lo meu cos.

VERNULF

Passaré.

PLACIDIA

Jo soch ta Reyna,
miserable!

VERNULF

Oh, ma Reyna! No m' ho digas

PLACIDIA, *tancant la porta del foro y prenent la clau.*

Fés la senyal si vols.

VERNULF

Oh! rabia! Guardas!...

Vernulf vá á precipitarse vers la porta tancada, més la Reyna 'l conté ab un moviment.

Tu no vols res de mi! Ni sols ta ditxa!
Jo 'm mataré á tos peus, mes salvat! salvat!

PLACIDIA

Oh cor malaguanyat!

VERNULF

Que hi ha qu' encisa
y envenena al plegat en tas miradas!
Mes tu ploras Senyora! Tu!...

PLACIDIA, desmentint ab l' accent sas paraulas.

No, mira,
serena estich: si jo plorés no foran
mas llágrimas per tu. Jo soch Placidia.
Quan ha plorat un Céssar per un barbre?

VERNULF

Dona crudel!... Dónam la clau!... Inspiram,
Senyor, que vola 'l temps y al lluny s' esp ran!...

PLACIDIA

Jamay!

VERNULF

Te la pendré. Torbas ma vista
y mon seny se confon...

PLACIDIA

Contra una dona!

VERNULF

Qué 'm fá? La vuy!

PLACIDIA

No!

VERNULF

La tindré!

PLACIDIA

Donchs mira:

La tira al riu.

ja la té 'l riu: fesla tornar enrera.

VERNULF, *fora de sí.*

Oh! y ma paraula! Infern ajúdam; vina!
Guardas!

PLACIDIA, *suplicant.*

Vernulf!

VERNULF

No! Guardas! Eixa porta!...

Se sent remor afora.

PLACIDIA, *abrassantlo perque no surti.*

Pietat, Vernulf!

VERNULF

Oh déixam!... Per qué 'm lligas
ab tos brassos com serps?

PLACIDIA, *sentint obrir la porta de la cambra de Lledia apaga 'l llum: la escena fosca.*

Ah! 'l llum!

VERNULF

Me sénten!

ESCENA ÚLTIMA

LLEDIA y 'ls anteriors.

Lledia obra mitja porta de la seva cambra; avansa un pas y no veyent ningú se 'n torna. Entant Placidia lligada á Vernulf lo conté ab sa passió que esclata en aquell moment; y cada cop que ell vol fugir y cridar ab un bes lo conté.

PLACIDIA, molt baix y ab passió

Calla. Jo t' am!

VERNULF, id. fins que cau lo teló.

Senyora!

LLEDIA, á mitja veu

(Cert, me crida.
No: reposa.)

PLACIDIA, també molt baix.

Jo t' am!

VERNULF, ja vensut.

Hont so!... Es un somni!

LLEDIA, á mitja veu.

(Tot calla.)

Lledia tanca, anántsen.

PLACIDIA, besántlo ab esplossió d' amor.

Té: vensuda soch. Olvidat
cor de sanch y d' orgull: en foch desbórdat!..

VERNULF

Enfónsat mon. Placidia!.. ma Placidia!...

Cauhen de jenolls abrassats.

TELÓ RÁPIT

ACTE TERCER

Sala ab galería practicable al foro. Portas á un costat y al altre; una finestra en primer terme. Trono; trofeus militars per tot. Es de dia.

ESCENA PRIMERA

ATAULF, sentat en lo trono, VAROGAST, SIGERICH, VELIA, MARCIUS, Caballers.

VELIA

Per tot lo dit, Senyor, volem la guerra;
mes la guerra als romans: be prou la e pasa
que ha dormit en lo llom avergonyida.
Escolta 'l Barentí: no es veu del aygua
la veu de sa corrent: la queixa es sola
d' Alarich qu' en lo fons guerra 't demana.
Recórdal tú, Senyor: vora Consencia
baix lo drap de la tenda 'l veig encara
estés al llit de m rt: darrera volta
obrí aquells ulls de foch que s' apagavan
y 't digué ab fonda veu: «May en la vida
tingas pau ab romans: lo meu cadavre

du 'l en un lloch que profana'l no pugan
las vils hienas del Laci» y clogué 'ls parpres.
Aquella nit, Senyor, per orde teva
tots los esclaus de Roma trevallaren;
y al tornar la claror, del riu las onas
per nous vessants fugian desviadas,
y al fons del llit aixut en negra fossa
jeya 'l cos d' Alarich. Lo sol muntava:
ressoná un corn: torná la xusma fera
d' esclaus vora del mort. Altra vegada
lo corn va ressonar; ni un sol ab vida
del munt d' esclaus ab nostres darts deixárem!
Y al retrunyir lo corn tercera volta,
la terra tremolá: las rojas ayguas
del riu desferen lo marjal de runa,
y al propi riu escumejant tornaren,
cubrint per sempre las mortals despullas
y ab giravolts duyentsen los cadavres
dels frets esclaus; entant qu' en las riveras
á exemple teu l' estol s' agenollava;
y ¡muyra Roma! á exemple teu rugia:
y á exemple teu del aygua 'ns persignavam.
Damunt del Rey, en lloch dels fills de Roma,
perque á sas mans no vam morir nosaltres?

VAROGAST

Guerra als romans!

ATAULF

(Y ab tot, me plau sentirlo.)

VELIA

Escolta 'l Barentí: no es veu del aygua
la veu de sa corrent. Avuy es hora...

Sigerich ab un moviment lo priva de seguir.

VAROGAST

Ni may perdre las boyras de la patria
per viure com vensuts.

ATAULF

Capdills, ma llengua
per mon cor ha parlat. Aquesta calma
es la calma del cel quan s' avehina
la tempesta d' agost. En la batalla
que lliurem ab lo mon, brilleja altivol
lo ferro d' Alarich en ma mirada.
Vensuts no som: si allá en la nit reposan
al cim del mont las prepotentas áligas,
quan ix la llum en l' horisont, s' aixecan
mes alt que 'ls núvols sols obrint las alas.
Ja espunta 'l sol y encara 'l mon es nostre
puig no ha mort en lo pit l' ardenta flama:
á caball mos guerrers! També 'l meu ferro
com lo vostre 's daleix.

SIGERICH

Guerra á la Italia!

ATAULF

A caball, us he dit; res mes. Quí gosa
devant del Rey á dirigir las armas?

VAROGAST

Lo romá 'ns fuheteja!

SIGERICH

Tu 'l perdonas.

VAROGAST

Guerra!

CABALLERS

Traició!

VELIA

Senyor, mort y venjansa!

ATAULF

Enrera tots: so 'l Rey! Entant que bulli
una gota de sanch en mas entranyas
governará ma destra tot l' Imperi
com per lo fre al caball.
(Per son cor.)
Tu ets vent y manas:
(Per los caballers, senyalantlos.)
tu ets ona y obeheixes.

SIGERICH

(Cor, repósat!)

VAROGAST

Senyor!..

ATAULF

Ja prou!

VELIA

S' ha corromput la patria.

ATAULF

Ja prou, he dit. Perque no surt del rotllo
aquell que 'l dia avans de la batalla
com dona vil no sab tenir la llengua?
Jo ja sé que molts llabis que s' abaixan
per besarme las mans, ja ho sé, degotan
lo verí de la serp. Per que á mas plantas,
quan aquí tinch lo cor? Per que 'n la fosca
quan tot temps so á la llum?

SIGERICH, á son cor.

(Oh, esperat, calla!)

ATAULF

Jo combato; senyors, com allá un dia
tot just de nen me va ensenyá 'l meu pare,
lo front ben alt, y descubert lo rostre,
y cos á cos. Cóm es qu' entre vosaltres
qui més odía las virtuts de Roma
mes s' educa en sos crims?

VAROGAST

Eixas paraulas
nos ofénen á tots.

SIGERICH, ab resel.

Si tu 'ls coneixes,
tots los bons t' ho preguém, oh Rey; senyálals
y á tos peus morirán.

ATAULF

Jo! Contra 'ls Judas
lo menyspreu y res mes. Al que s' amaga
bon torment es la por.

SIGERICH

(Res sap.)

ATAULF

S' acosta
pels cors leals ja l' hora de la marxa.
Mas ordes jo us daré. Senyors, l' audiencia
ja ha termenat Oh Marcius, acompanyam.

Se 'n va 'l Rey y Marcius per una porta, y alguns caballers per un arch del foro.

ESCENA II

SIGERICH, VAROGAST, VELIA y Caballers.

SIGERICH

Si, ves, oh Rey; si, ves; á Barcelona
no hi tornarás. Gran Deu de las venjansas
fes que arrivi bentost l' hora solemne
per l' esperit que pena, de mon pare.

VAROGAST

Ell mateix nos ho diu: l' hora s' acosta.

SIGERICH

Sento por, oh companys, que fins mon ánima
se corromp vora 'l Rey! Tenir jo 'l ferro,
sentirlo al meu devant... y viu encara!

VAROGAST

Ay de tu si en est' hora al Rey ferias
quan esperan s' aixequi contra Italia!
Ben tost dirán sos llabis á las tropas
quins son los enemichs: veurás la rabia
com pot mes que 'l respecte, y tots á l' una
contra 'l Rey se mourán. Llavors la espasa,
bon fill de Sarus, en son pit enfonsa,
y 'l demés... deixa fer; qu' es nostra tasca.

VELIA

Y si 'l Rey?..

SIGERICH

Qué?

VELIA

Si 'l Rey contra de Roma
enmenés nostra gent?

SIGERICH

No pot ser!.. Calla!

VELIA

De Vernulf que s' es fet? La nit aquella
va faltá al jurament.

VAROGAST

May á la pátria
será traidor Vernulf.

SIGERICH

Senyors, enrera
no es de goths lo tornar: caiga 'l que caiga

VAROGAST

Avant donchs!

VELIA

T' obehim...

VAROGAST

Teva es ma vida

SIGERICH

Obehim á Ataulf avuy encara.

VELIA

Puig que ho vols sia aixís.

SIGERICH

Quan vinga l' hora
jo us cridaré, y no es lluny. Llavors ni marca

deixarém sobre 'l mon d' aquesta iníca
ciutat del mal que ab sa fator nos mata.
Una fossa obrirém digna de Roma
y ab nostre peu hi esborrarem lo rastre.

ESCENA III

VERNULF, LLEDIA, que ve de las habitacions interiors.

VERNULF

Quin retró de claríns! Estols de guerra ..

LLEDIA

Vernulf!

VERNULF

Oh goig! Tu, Lledia!

LLEDIA

T' esperavam.
Quánt has trigat!

VERNULF

Us porto la ventura!
No ho sents, Lledia? no ho sents? Jo li hauré dada.

LLEDIA

Bondat de Deu! Vernulf... Oh ma senyora
quan te vegi!.. La vía de la Galia
desde aquest lloch si l' ha mirat de voltas
esperante venir!

VERNULF

En mi esperava
tant sols al missatjer de sa familia! .

Oh, tu no ho saps: de jorn la seva imatje
la he dut sobre del cor: de nit, en somnis.
Mes hont es ta senyora?

LLEDIA

Tu 'l que passa
no saps?

VERNULF

Que 'l Rey per últim se desperta
y als esbarts los enmena á la batalla.

LLEDIA

La Reyna no ha pogut...

VERNULF

Si ell nos ajuda!
No, que no aturi al Rey! Ni una paraula.

LLEDIA, ab ansietat.

Vernulf, digas.

VERNULF

Sens forsa, en la agonía,
l' imperi d' Occident he vist á Rávena

LLEDIA, ab desesperació.

Ningú la vol salvar!..

VERNULF

Lo fill de Gothia,
feréstech com las selvas de sa pátria
que ella orgullosa de sa sanch menysprea.
li porta avuy la llibertat ansiada.

LLEDIA

Vernulf, qu' has dit!

VERNULF

(¡Per ella son de vida,
y per mi son de mort eixas paraulas!)
Ves al instant...

LLEDIA

Si, digas...

VERNULF

Que 'l temps vola!...
En la costa, á rampeu d' eixa montanya
que te arrels en lo mar hi ha una galera:
jo la he comprada dins d' un port d' Italia
per tot mon or, per mos trofeus de lluyta...
Sols romans la gobernan. Quan la marxa
del Rey y son esbart á tots distrega...
vos hi aneu.

LLEDIA

Oh, sí, gracias. Qu' ella ho sápiga.

VERNULF, a'urantla y ab molta passio.

Mes jo avans la vuy veure.

LLEDIA

En mí confía.

VERNULF

(¡Hont trobar esperit pera deixarla!)

ESCENA IV

ATAULF

Tot está ja: ni dech tornar enrera
ni vuy tornarhi. Lluny de mí: be massa

qu' he dormit en sos brassos. Nova vida
sento fondres al cor. Veja á mas plantas
l' odiós imperi corsecat pe 'ls segles
y m' assenti ab ma esposa entre dos rassas.
Satisfet mon amor será aquell dia
y la Gothia felís y revenjada.

ESCENA V

ATAULF; PLACIDIA y LLEDIA venen enrahonant.

PLACIDIA, *ab alegría.*

Com ofegar lo goig, Lledia!

LLEDIA, *indicantli silenci*

Senyora,
per pietat!

PLACIDIA, *per Vernulf.*

Mes, y ell?

LLEDIA

Lo Rey!

PLACIDIA

Ves, calla.

ESCENA VI

PLACIDIA, ATAULF

ATAULF

Ma senyora... es precis.

PLACIDIA

Donchs á mon poble
vas á móureli guerra?

ATAULF

Sí: m' ho mana
lo seny y 'l cor.

PLACIDIA

Y tu ets lo quí volias
á Honorius ablanir... no per las armas,
per serveys d' amistat?

ATAULF

Mes hont se troba
lo cor del teu germá? No he fet encara
per humiliarme prou? Pilots de runas
eran las vilas de la feble Italia:
devant mon poltro, esporuguits, lo rostre
tots los romans fins á la pols baixavan.
De cop, per sobre la maror de testas,
sublim d' orgull, de feredat, de rabia
vaig veure erguida ta celest figura...
y 's baixaren mos ulls, y fou mon ánima
de la teva al servey. Per t' alegría...
per ton orgull... per mon amor!... oh, quanta
feblesa dins mon pit desde aquell' hora!

PLACIDIA

(Ay Roma, tot per tu! y ets tan ingrata!)

ATAULF

L' imperi august devall mos peus moria
y 'l peu vaig treure y revisqué 'l cadavre.
Y no era prou: fins un replech d' Iberia
duya ma gent, y no era prou: captava

com vil, com fembra lo voler d' Honorius
al peu del trono assedegat de pláuret! ..
Ahont has vist al vencedor que pregui
de genolls al vensut?... y tot debadas!

PLACIDIA

(Ay d' ell si avuy com altre temps fos Roma
l' únich amor per mí!)
Se sent toch de guerra.

ATAULF

Ja 'ls sents!

PLACIDIA

Oh Patria!

ATAULF

Adeu

PLACIDIA

(No puch! . No marxará. Jo resto
aquí altre cop que ofegaré dins l' ánima
la passió criminal) Ab pit me creya
per véuret allunyar; mes lo coratge
ara no 'l tinch. Jamay!
Obrint los brassos.
Aquí dormires:
ves; y romps pera sempre la llassada.
Al caure rera teu eixa cortina
caurá la eternitat entre nosaltres.

ATAULF

Oh Placidia! Senyora!... Si t' escolto,
tu n' ho saps, mon exércit ha d' alsarse
contra mi sens pietat No ho soch, no ho cregas,
jo qui 'ls duch en avant: á la batalla
son ells qui m' arrossegan.

PLACIDIA

Ta feblesa.

ATAULF

Sa sanch que bull!

PLACIDIA

La teva que s' apaga.
Per que la enveja eternament á Roma?
Que creixin los dos pobles, com dos arbres
lo teu y 'l meu; y 's trobarán un dia
las arrels assí baix y al cel las brancas.

ATAULF

Sempre ets Eva á mon cor!

PLACIDIA

Jo un altra dona
seré d' avuy per tú. Si ja no marxas
teva soch y per sempre. Oh si sabesses!..
Anantse á descubrir.
Si t' en vas cap á orient... mira la platja! .
S' atura al veure entrar á Marcius aterrada per lo que anava á dir.

ESCENA VII

Los anteriors, MARCIUS y després VERNULF.

ATAULF, á Placidia esperant lo que ella va á dir.

Qué?

MARCIUS

Senyor ..

PLACIDIA, *volent dir que parlava per las tropas.*

Res... l' estol...

MARCIUS, *en un costat ab Ataulf.*

Irats se queixan
del teu trigar, y...

PLACIDIA

(Folla! 'm delatava!)
Per la marxa del Rey. Ab energía.
Mes jo no ho puch voler!)

VERNULF, *entrant precipitat.*

Ab molta ansietat, desde l' altre costat de la escena.
Oume, senyora:
tot está descubert si 'l Rey mes tarda.
La nau espera!...

PLACIDIA, *ab dolor á Vernulf.*

Ves.
Ell se 'n va.
(Veure aquest home
y enardirme altre cop! Amor, malhajas!)
Marcius se 'n va.
(No, no; jo dech fugir, que 'm sento feble
per lluytar ab Vernulf! .)

ATAULF

Be t' ho contava:
está á punt d' esclatar si es que 'm deturo
lo volcá de sos cors.

PLACIDIA

Es forsa; marxa.
L' infern ho haurá volgut. Res fa; donchs sia.

ATAULF

Oh Deu! Be saps qu' en est moment mon ánima
sent lo deixarte.

PLACIDIA

Vina al cor.

ATAULF

Placidia!...

PLACIDIA

Si may mes nos vejessem!...

ATAULF

Que?...

PLACIDIA

Si aciaga
nos separés... la mort!...

ATAULF, signant lo cel.

Allá...

PLACIDIA

Em perdonas...
si t' he ofés algún cop?

ATAULF

Ma soberana!...
Y tu 'm perdonas . l' esser goth!

PLACIDIA

Si. Vésten.

ATAULF

Jo tornaré á ton pit, senyora!

Al acte d' anarsen entran alguns guerrers y devant Marcius.

PLACIDIA, *aixugantse 'ls ulls: rápit.*

(Y ara
fins al cel.)

Surt la Reyna.

ESCENA VIII

ATAULF, SIGERICH, VAROGAST, VELIA, MARCIUS, *Caballers.*

ATAULF

Marcius?

MARCIUS

Impacients s' esperan.

ATAULF

Caballers, mos companys, l' hora ha arribada.
A Italia tots.

CABALLERS

A Italia!

Tota la escena molt moviment

ATAULF

Si en la via
jo m' aturés, passeu per mon cadavre.

SIGERICH

(Oh demnació!...)

UN CABALLER

Senyor, la nostra vida
es teva.

SIGERICH, ab desesperació.

Varogast!...

VAROGAST, á Sigerich.

Lo Rey se salva!

CABALLERS

Visca Ataulf!

ATAULF

Companys, visca la Gothia.
Seguiume tots.

CABALLERS, á fora de la escena.

Que visca 'l Rey.

Van sortint tots: los últims Velia y Sigerich.

SIGERICH

Oh rabia!
L' entussiasme s' estén!

VELIA

Si fins tú cridas.

SIGERICH

Crido ab las unglas sobre 'l pit clavadas.

Los remors se van perdent durant la escena próxima.

ESCENA IX

PLACIDIA

Se 'n van!... se 'n van! Per no sentir la fressa
fesme sorda, Senyor! Y com me salta
lo cor cobart!... Fins sembla que s' emportan
part de ma vida ab ells!... Oh cor, fins ara

no has estat cor de dona! .. Tu ets la pedra
sobre mon cos de víctima lligada
que m' enfonsa als abims. Si jo podía
del pit arrebassármel, lo llensava
contra del cel!... Follía... Deu, perdona!
Queda asseguda sens veurer á Vernulf fins que 'l diálech ho indiqui.

ESCENA X

PLACIDIA, VERNULF.

VERNULF, avansant poch á poch y aturántse.

(Valor, esperit meu!)

PLACIDIA

(Tu ets just, tu manas.)

VERNULF

(Sol que te 'n vas, jo ja no 't tinch de veure.
Qu' hermosa qu' es!... Mon esperit s' ubriaga
de mirarla tant sols: ¡qu' estrany efluvi
perque 's negui mon cos del seu se llansa!..
No sols mon cor á ne 'l seu cor copdicia:
totas las fibras de mon ser s' exaltan
cercant las sevas; mos cabells s' aixecan
com volent un per un entrellassarse
ab los seus. Oh desitj! Los nostres cossos
jo 'ls voldría fets un, com en las flamas
dos metalls apariats que dintre un beyre
tot temps units onejan barrejantse!)

PLACIDIA, aixecántse resolta.

Rébim la nau: si no só fré d' est poble
seré qui empenyi contra d' ell ma rassa.

8

VERNULF, *acostantshi y aturantse de cop.*

(Avaro soch d' eixos moments de ditxa
qu' haig de perdre...)

PLACIDIA, *ab goig inmens que conté al instant.*

Vernulf!

VERNULF

Senyora!

PLACIDIA

Gracias;
puig que has tornat.

Li vol besar la ma qu' ella no consent.

Oh no!

VERNULF, *suplicant amorós.*

Placidia!

PLACIDIA, *consentint.*

Vina.

VERNULF, *ab por.*

Mes... tu... Senyora...

PLACIDIA, *fingint serenitat y orgull.*

Si: tot la meva ánima
á la teva perdona. Mes oblida
que somniares un jorn en las besadas
de mos llabis per tu. Ni un mot. Ja es l' hora?

VERNULF, *volent aparentar serenitat.*

Sí.

PLACIDIA, *id.*

Y donchs?... si es lo moment...

VERNULF

(Cor meu, coratje!)

PLACIDIA

(Ab un bes li daría mas creencias;
ma vida y tot!... No, no!) Vernulf...

VERNULF, *fingint sempre.*

Sí, marxa.
D' un vel atapahit cubreixte 'l rostre,
y ab Lledia sola vésten á la platja:
vora 'l castell major, damunt l' arena,
cantant una cansó dolsa d' Italia
veurás dos mariners; dígalshi «Roma»
y res més: t' has salvat!

PLACIDIA, *ab agrahiment.*

Vernulf!... Y ara...
adeu.

VERNULF

Sí vesten!

Sens móurers del lloch ni ell ni ella. Esclatant la passió de tots dos que creix tota la escena.

PLACIDIA

No! Jo 'm moriría!
No 'm puch anar aixís. Míram!

VERNULF

Aparta!

PLACIDIA

Vernulf, si tu sabesses com se gela
tot lo meu ser en l' hora que 'ns separa!

VERNULF

Oh senyora! y te 'n vas? Per qué 'm condempnas?
Pietat!

PLACIDIA

Ploras, oh!...

VERNULF

Sí! Per qué amagarlas?...

PLACIDIA

Amor!...

VERNULF

Son las primeras de ma vida:
fins dalt del cel t' envejarán mos pares!
Molt humil.
Llarga via has de fer; perills se troban
be prou sobre del mar... Vols... ma companya?

PLACIDIA

Sols la de Deu!

VERNULF, id.

No mes fins á la costa!...
Quan la terra veurém, dintre las ayguas
se fondrá lo meu cos: t' ho jur, Placidia!
Y al fons tranquil se badarán mos parpres
cercant un lloch en las revoltas onas
que haurá en la vía reflectit ta imatje!

PLACIDIA

No, Vernulf; no ho vol Deu. Avuy tinch forsas
per rompre 'l nus d' aquest amor encara:
mes per viure aprop teu no 'n tinch, oh feble!

VERNULF

Oh dona incomprensible! tu no ets dona,
que 'ts tu divinitat. No, vésten, marxa.
Tu has nascut pera séuret en un trono:
jo... Deu, tu ho saps!... ni per besar sas plantas.

PLACIDIA

Jo he nascut pel dolor: he vist ma terra
als peus del enemich! .. y jo sa esclava!...

Ab desesperació.

Mes fins ahir ma voluntat soperba
era sols de ma gent. Sort malhaurada!
Cada volta que 'l Rey febrós obría
per estrényem los brassos, li furtava
jo un tros de mon que inadvertit li queya:
y avuy soch impotent, perque m' abrasa
aquest amor per tu!

VERNULF

Placidia!...

PLACIDIA, *ab frestega energía, agafant entre sas mans lo cap de Vernulf, y mirantlo fixament.*

Míram!
míram de fit á fit! Qué hi ha en ta cara
y en lo fons de tos ulls que aixís contorban?
Potser tot l' esperit de ta nissaga
lo sepulcre ha deixat y en tu 's concentra
pera véncem á mí. Sí; guaytam! guaytam!...

VERNULF

Placidia!...

PLACIDIA, *relxassantlo ab feresa.*

Enrera: no 't tinch por! Sols odi!

Precipitantse en sos brassos plorant.

No, Vernulf! sols amor!

VERNULF

Oh! ma estimada!

PLACIDIA

Y ara... valor! Adeu!

VERNULF

Ja!

PLACIDIA

Adeu!

Repensantse, retrocedint y prenentli las mans ab vehemencia.

Oh .. dígam!

Tu .. estimarás sobre del mon á un altre?

VERNULF

Sí, Placidia: á la Mort!

PLACIDIA

Vernulf, te queda

tot teu mon esperit

VERNULF

Te 'n dus mon ánima.

ESCENA XI

VERNULF

No te la endús que dins del cos batega
com au en terra á un virató clavada.
Ja es lluny; ja no la veig. Un cap de roca
l' ha cobert: es lo mur d' una fossana.
Enllá, enfora la vida:
Per ell
la mort dintre!...

Cada esbatech del cor es una passa
qu' ella dona!... May més sobre la terra!...
ni tampoch més enllá! Cor meu! Y ara
qu' engoleixi mon cos la eterna sombra
d' aquella nit d' esglayadora calma.

Treyentse del pit un pom y mirantsel ab amor.

Pom enciser! Y com m' atrau ta boca!
Sols tu no m' has deixat: ets la constancia
perque ets la mort! Avora del Danubi,
de las mans tremolosas de ma mare
te vaig rebre en l' instant de la partida.
«Fill meu, va dir, si deshonrés la patria
lo teu pit algun jorn, ma sanch recorda,
y 'l manament que 't faig: qui te l' ha dada
la vida, te la pren y es just que moris.
Jo l' he omplert aquest pom en las montanyas
filant en mitj del ramadet d' ovellas
llavors que 't feya com de niu ma falda.»
Jo he mancat á ma lley, y jo cent voltas
tornaría á mancar per agradarla.
Infiltrat en mon ser y destrueixlo:
vina, ab un bes me donarás la calma.
Tu ets ma mare que 'm besa: l' últim sia:
sobre 'l bes d' ella

Senyalant per hont ha sortit la Reyna.

sols lo de la mare.

Beu.

Ja está! Mon, déixam.

Ab desesperació.

Mes per tot hi ha vida ..
y vuy viure!

Ab molta pausa y agitació.

No... no... Reposa... Cálmat.
Així estaré mellor: jenolls en terra

per veure enllá la nau No ho es. Si tarda
no la veurán mos ulls. La nit s' acosta...
No es la nit, es la mort! Oh, ma estimada!...

Per son pit

Aquest foch!... Deu! Si haurá passat?...

Crits afora

La febre
engendra en mon cervell ramors estranyas!
Lo moment!... Ja...?

Creyent que va á morir.

ESCENA XII

ATAULF, VERNULF.

ATAULF, desde dintre.

Placidia!

VERNULF

Deu! 'M sembla
que 'l nom d' ella he sentit.

ATAULF, compareixent després de tornarla á cridar

Placidia! (Oh rabia!
aturarme volian eixas turbas!...)

VERNULF

(Un caballer!. . Lo Rey!... Dissort! Y ara
no puch morir! Vuy viure! Jo vuy viure!)

ATAULF

(Ella fugir per sempre!)

VERNULF, per Ataulf.

(Ab mon cadavre
jo 'l lligaré fins mort.)

ATAULF

Vernulf!... Ma esposa?...
La nova m' han portat de que 'm deixava,
y dels meus he fugit... Hont es la Reyna?

VERNULF

(¡Si no ha sortit la nau!!...

Alsant un bras al cel.

Sálvala, sálvala!)

ATAULF

Enrera, donchs!

VERNULF

Jo tot ho sé; no 'm deixis!...

ATAULF

Digas!...

VERNULF

(Vaig á morir!) Mon Rey!...

ATAULF

¡Ta cara
sembla d' un mort! .. Tota ma sort se juga:
l' host m' ha seguit en lluyta revelada!...

VERNULF

Acóstat!... Vina!...

ATAULF

Será cert?... Placidia?...

VERNULF

Més!... més aprop!... A cau d' orella!...

ATAULF

Parla!

VERNULF

(Mare, cubreixte 'l rostre!) Mor!

Fereix al Rey.

ATAULF

Ah!... contra...
ton. . Rey!

Mor Ataulf.

ESCENA ÚLTIMA

ATAULF, VERNULF, SIGERICH, VAROGAST, VELIA, caballers y PLACIDIA.

Apareix ab la espasa á la má primer Sigerich, inmediatament las turbas que li cubreixen los cossos de Vernulf y Ataulf avans que ell los veja; després Placidia entre soldats.

SIGERICH

Hont es?

Buscant al Rey.

VAROGAST, *adonantse del cadavre del Rey.*

Ha mort!

CABALLERS

Ah!

VELIA, enseuyantlo a Sigérich.

Es acabada
la vida d' Ataulf: míral.

SIGERICH, no creyentho.

No: déixam.

Convensut.

Oh! dempnació d' infern! Hont la venjansa!
La Reyna?...

Mírant per tot, com preguntant.

VAROGAST

Vora 'l mar l' han pres

VERNULF

Placidia!
No pot ser!

TOTS

Mori!

VELIA, indicant que vé.

Mori la romana.

Entra Placidia en mitj de soldats.

Hont soch! Lo Rey?...

SIGERICH

Lo Rey só jo!

PLACIDIA

Tú!

SIGERICH, enseuyantli 'l cadavre.

Mira.

PLACIDIA, veyent lo cos del Rey.

Ah!

Veyent á Vernulf.

Vernulf!

VERNULF

Oh! Placidia.

PLACIDIA

Vernulf! Parla!

Ah! Quín mirar!

VERNULF

Vaig á morir!

PLACIDIA, abrassada á ell.

No 'm déixis.

TOTS

Mori!

VERNULF, incorporantse.

Contra una dona las espasas?..
Cobarts!

PLACIDIA

Vernulf!

VERNULF

Vils! Acosteus! ¡Ah! moro.

Mor.

PLACIDIA, als soldats.

Oh Deu! Mateume donchs.

SIGERICH, contenint als soldats.

No: tu ets ma esclava.

PLACIDIA.

Mon cor es lo de Roma: tots feriume.

SIGERICH, contenint ab dificultat als soldats.

Nó!

PLACIDIA

Me teniu por? Aquí totas las armas.

Los soldats se precipitan sobre d' ella amagantla á la vista del públich. Teló rápit sentintse un xiscle agut de Placidia.

TELÓ RÁPIT

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

	Pessetas.
GALA PLACIDIA tragedia en tres actes.	2
JUDIT DE WELP » » ».	2
LO FILL DEL REY » » ».	2
MAR Y CEL » » ».	2
REY Y MONJO » » ».	2
LA BOJA » » ».	2
LA SALA DE ESPERA comedia en un acte y en prosa	1